

VASA UNIVERSITET

Enheten för marknadsföring och kommunikation

Magisterprogrammet för språkexpertis i ett specialiserat samhälle

Milla Seppälä

Tv-programmet *Skavlan* som en flerspråkig diskurs

Språkval, kodväxling och metaspråk i samtalen och i deras översättningar

Avhandling pro gradu i svenska språket

Vasa 2021

INNEHÅLL

FIGURER	2
TABELLER	2
TIIVISTELMÄ	3
1 INLEDNING	5
1.1 Syfte	7
1.2 Material	8
1.3 Metod	10
2 DEN TEORETISKA BAKGRUNDEN	13
2.1 Interskandinavisk kommunikation	13
2.1.1 De skandinaviska språken	14
2.1.2 Grannspråksförståelse i Skandinavien	15
2.1.3 Från grannspråksförståelse till interskandinavisk interaktion	18
2.2 Språkliga fenomen	19
2.2.1 Språkval och kodväxling	20
2.2.2 Metaspråk	24
2.3 Översättning	25
2.3.1 Audiovisuell översättning	26
2.3.2 Översättningsprocessen	27
2.3.3 Tillägg och utelämningar	28
3 TV-PROGRAMMET <i>SKAVLAN</i> SOM EN FLERSPRÅKIG DISKURS	31
3.1 Språkval	33
3.2 Kodväxling	41
3.3 Metaspråk	48
3.4 Tillägg och utelämningar	53
3.5 Sammanfattning och jämförande av resultaten	63

4 SLUTDISKUSSION	71
UNDERSÖKNINGSMATERIAL	77
KÄLLOR	78
FIGURER	
Figur 1. Språkval i avsnitt 1	36
Figur 2. Språkval i avsnitt 2	38
Figur 3. Språkval i avsnitt 3	40
TABELLER	
Tabell 1. Skillnader i ordförrådet (Delsing & Åkesson 2005: 4)	15
Tabell 2. Språkval i avsnitt 1	36
Tabell 3. Språkval i avsnitt 2	38
Tabell 4. Språkval i avsnitt 3	40

VAASAN YLIOPISTO**Markkinoinnin ja viestinnän yksikkö**

Tekijä:	Milla Seppälä
Pro gradu -tutkielma:	Tv-programmet <i>Skavlan</i> som en flerspråkig diskurs Språkval, kodväxling och metaspråk i samtalen och i deras översättningar
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Koulutusohjelma:	Kieliasiantuntijuus erikoistuneessa yhteiskunnassa
Oppiaine:	Ruotsin kieli
Vuosi:	2021
Työn ohjaajat:	Bodil Haagensen ja Ann-Marie Åkers

TIIVISTELMÄ:

Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkin ruotsalais-norjalaista keskusteluohjelma *Skavlan*ia monikielisenä diskurssina. Tavoitteenani on selvittää, millaisia kielenvalintoja ja koodinvaihtoja ohjelmassa tehdään ja miksi sekä millaista metakieltä ohjelmassa esiintyy. Selvitän myös, miten nämä kielelliset ilmiöt on huomioitu ohjelman ruotsinkielisissä käännostekstityksissä tarkastelemalla käännosten poisjättöjä ja lisäyksiä. Vertailen tuloksia lopuksi kandidaatintutkielmani tuloksiin. Tutkimusaineisto koostuu kolmesta tarkoituksenmukaisesti valitusta *Skavlan*in 20. kauden jaksosta. Tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen muodostavat interskandinaavinen viestintä, tarkastelemani kielelliset ilmiöt eli kielenvalinta, koodinvaihto ja metakieli, sekä kääntäminen.

Analysoimissani jaksoissa puhutaan ruotsia, norjaa ja englantia, ja niiden ajalliset osuudet vaihtelevat jonkin verran. Ruotsia ja norjaa puhutaan joka jaksossa. Kielenvalintoihin vaikuttavista taustatekijöistä merkittävimpiä ovat osallistujat ja tilanne. Eniten koodinvaihtoja tehdään norjasta ruotsiin ja toiseksi eniten ruotsista englantiin. Lisäksi koodinvaihtoja tehdään kerran ruotsista norjaan ja norjasta italiaan ja napoliin. Merkittävin syy koodinvaihdolle on halu sopeuttaa kieltä keskustelukumppanin kielen mukaisesti. Osallistujat tekevät koodinvaihtoja myös muun muassa korostaakseen ryhmäidentiteettiä, lainatakseen jotakuta sekä muunnellakseen ja värittääkseen sanomaansa. Metakielellisiä kommentteja kuullaan jokaisessa jaksossa. Lähes kaikki kommentit liittyvät ulkokielellisiin asioihin, kuten kielen oppimiseen, kielenkäyttöön, arvoihin ja asenteisiin. Tekemäni vertailun perusteella metakielen esiintyvyys kuitenkin vaihtelee osallistujista ja keskustelunaiheista riippuen. Kaikki metakielelliset kommentit on huomioitu tekstityksissä. Lähes kaikki koodinvaihdot on käännetty tekstityskielelle, joten tältä osin monikielinen diskurssi näyttäytyy jokseenkin eri tavalla tekstitysten vastaanottajille ja niille, jotka katsovat ohjelmaa ilman tekstityksiä. Suurin osa poisjätöistä on implisiittisiä, ja kaikki analysoimani lisäykset ovat eksplisiittisiä.

AVAINSANAT: flerspråkighet, interskandinavisk kommunikation, grannspråksförståelse, språkval, kodväxling, metaspråk, audiovisuell översättning

1 INLEDNING

Det svensk-norska tv-programmet *Skavlan* är Skandinaviens största talkshow som leds av Fredrik Skavlan. I programmet gästas Skavlan av kända personer med antingen ett nordiskt språk eller något annat språk som modersmål. (Skavlan 2020a.) Enligt programmets Youtube-kanal är dess syfte att ”producera intelligent underhållning på svenska, norska och engelska” (Skavlan 2020b). *Skavlan* är alltså ett flerspråkigt program, och jag kommer att deskriptivt undersöka det som en flerspråkig diskurs.

Jag har valt att i min avhandling pro gradu studera hurdana språkval deltagarna gör och varför, hurdana kodväxlingar det förekommer och varför samt hurdana metaspråkliga kommentarer det förekommer i tv-programmet och dess svenskspråkiga textningar i säsong 20. Jag är intresserad både av samtalen och av deras översättningar, och därför tar jag även reda på hur språkval, kodväxling och metaspråk är beaktade i översättningarna genom att studera hurdana tillägg och utelämnningar det finns i översättningar av de exempel jag analyserar. För att få en bredare uppfattning av tv-programmet som en flerspråkig diskurs kommer jag att jämföra resultaten i denna studie med resultaten i min kandidatavhandling *Tv-programmet Skavlan som en flerspråkig diskurs. Språkval, kodväxling och metaspråk* (Seppälä 2017) i den mån resultaten är jämförbara.

Jag anser att *Skavlan* språkligt sett är ett intressant fenomen, bland annat därför att gästerna i programmet oftast använder sina egna skandinaviska modersmål när de talar med varandra. Programmet har studerats en del, bland annat ur ett journalistiskt och kommunikativt perspektiv. Även några språkvetenskapliga studier har utförts. Till exempel Julia Romell (2017) undersökte i sin studie *Snakke mellom språkene. En undersökning av interskandinavisk kommunikation* hur interskandinavisk kommunikation kan se ut. Romell (2017: 2) analyserade några samtalsutdrag från *Skavlan* för att få reda på vilket sätt samtalsdeltagarna anpassar sina språk efter varandra och vilka interaktionella resurser de använder för att hantera den flerspråkiga situationen. Resultaten visade att ackommodering, det vill säga anpassning, förekom i form av konvergens. Detta skedde genom ord- och språkbyten och genom att förändra uttal, men alla deltagare anpassade inte sitt språk. Interaktionella resurser som användes i undersökningsmaterialet var re-

parationer och upprepningar. (Romell 2017: 2, 28, 30.) Även Silje Marie Femtegjeld (2014) har studerat *Skavlan* ur ett språkperspektiv. Hon studerade vilka kommunikativa funktioner kodväxlingen som Skavlan använder har i sin studie *Språkliga strategier i Skavlan*. Resultaten visade att utöver att kodväxlingen används för att förebygga missförstånd kan den ha en relationell funktion, där den används som konvergens och hövlighetsstrategi, samt vara en form av självpresentation. (Femtegjeld 2014: 96.)

Jag närmar mig ämnet ur flera olika synvinklar för att få en omfattande uppfattning av *Skavlan* som en flerspråkig diskurs. Enligt Ledin (2001: 25) kan begreppet *diskurs* betyda text eller språkbruk/kommunikation. Pietikäinen och Mäntynen (2009: 22–28) delar begreppet i tre betydelser: Diskurs kan betyda helheter av språkbruk som är längre och större än satser. Enligt en annan betydelse kan den vara helheter av språkbruk som i sin kontext är större än satser. Den här betydelsen utgår från det slags lingvistiska uppfattning där språket betraktas som en struktur och inte som en helhet som påverkas av den verkliga situationen, *kontexten*. Såsom Ledin (2001: 25) definierar också Pietikäinen och Mäntynen diskurs till och med som vedertaget språkbruk inom en viss situation eller bransch, till exempel i skolan. En diskurs kan vara skriven, talad, fotograferad, ritad eller tecknad. I min studie använder jag den sistnämnda definitionen; begreppet diskurs hänvisar till språkbruket i tv-programmet *Skavlan*.

En av artiklarna i Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets årsbok *Talar Norden med kluven tunga? Drottningen, ministern och alla vi andra om den nordiska språkgemenskapen* (Arvidsson 2012) handlar om en intervju med programledaren Fredrik Skavlan. Skavlan berättar i intervjun att han sedan 2005, då programmet exporterades till Sverige, har använt ”svorska”, en blandning av svenska och norska, i programmet för att förbättra språkförståelsen. Han betonar att språkets funktion är först och främst att möjliggöra kommunikationen – själva språkhanteringen är meningslös för honom, och det är kommunikationen och förståelsen som är väsentliga. Det är också därför han försvarar textningen av programmet, även om den har orsakat avvikande åsikter bland den svenska och norska publiken. Enligt Skavlan handlar språkanvändning numera om att kompromissa och anpassa språk. Han säger även att språk inte ska styra valet av gäster och konstaterar att poängen med talkshown inte är att realisera något slags språkpro-

jekt eller att främja nordiskt politiskt samarbete. (Arvidsson 2012: 33–39.) År 2010 tilldelades han Nordens språkpris (Foreningen Norden 2020).

Jag är synnerligen intresserad av flerspråkighet och översättning, speciellt i nordiska sammanhang. Min studie kommer att binda samman de här temana. Eftersom *Skavlan* är Skandinavien största talkshow-program med en unik språklig bakgrund och flera miljoner tittare kommer det att vara intressant att undersöka hur flerspråkighet framträder i ett sådant sammanhang. (Sydsvenskan 2016; Skavlan 2020a.)

1.1 Syfte

Syftet med min studie är att deskriptivt undersöka tv-programmet *Skavlan* som en flerspråkig diskurs. Jag beaktar både samtalen och översättningarna i form av svenskspråkiga textningar. De forskningsfrågor som jag söker svar på är följande:

- Vilka språk talas, hur länge och varför?
- Hurdana kodväxlingar förekommer det och varför?
- Hurdana metaspråkliga kommentarer förekommer det?
- Hurdana tillägg och utelämnningar förekommer det i översättningarna?

Den första forskningsfrågan har att göra med språkval. I en talsituation väljer en tvåspråkig alltid ett språk hen ska använda. Det finns olika anledningar till varför ett visst språk väljs, och den här processen kallas språkval. (Berglund 2008: 23.) Jag redogör för vilka språk som talas och hur länge, det vill säga hurdana språkval som görs i tv-programmet. Jag ska även studera faktorer som antagligen påverkar språkvalen. Jag har försökt välja sådant undersökningsmaterial som är språkligt mångsidigt sett ur ett nordiskt perspektiv, och därför kan jag anta att det talas skandinaviska språk i programmet. Eftersom programmets produktion är svensk-norsk antar jag att svenska och norska är de språken som talas mest (Skavlan 2020a).

Begreppet kodväxling används för det fenomen då två eller flera språk används i en och samma diskussion (Einarsson 2009: 99f). Jag vill ta reda på hurdana kodväxlingar det

förekommer i tv-programmet och varför. Följer det något visst mönster när man jämför processen med det som jag fick fram i min kandidatavhandling? Jag antar att det förekommer mycket kodväxling i programmet. Det antagandet baserar jag på resultaten i min kandidatavhandling (Seppälä 2017).

Metaspråk är det språk som används för att tala om ett språk. En metaspråklig kommentar kan handla till exempel om språket och dess fenomen, såsom språkformer och språkliga egenskaper, eller om olika värderingar och attityder som styr språkbruket. (Mielikäinen & Palander 2014: 26f.) Jag är intresserad av hur språk kommenteras i tv-programmet. Eftersom det är fråga om en flerspråkig kontext antar jag att det förekommer många metaspråkliga kommentarer men att mängden av dem varierar beroende på samtalsämnet.

Jag är intresserad av både samtalen och deras översättningar, och därför är syftet med min sista forskningsfråga att redogöra för hur kodväxling och metaspråk beaktas i översättningarna av avsnitten – är de medtagna eller utelämnade i textningarna. Att jag inte skilt beaktar språkval i översättningarna är för att om språkvalen beaktas på något sätt, det vill säga kommenteras i avsnitten och på så sätt i översättningarna, är det fråga om metaspråk. Jag studerar hurdana tillägg och utelämnningar det förekommer i översättningarna av de exempel jag analyserar i andra analysfaser genom att kategorisera dem som semantiska tillägg, explicitgörande, semantiska utelämnningar och implicitgörande. Genom att studera även översättningarna kan jag få reda på om den flerspråkiga diskursen framträder på samma sätt för de tittare som följer samtalen utan översättningar och för de tittare vars förståelse är beroende av textningen. De centrala begreppen för min studie definieras i kapitel 2.

1.2 Material

Som mitt undersökningsmaterial använder jag tre avsnitt från den tjugonde säsongen av tv-programmet *Skavlan*. Avsnitten är cirka 60 minuter var och textade på svenska. Översättaren av avsnitten är SVT Språk & Tillgänglighet. Jag har valt sådana avsnitt

som är så språkligt mångsidiga som möjligt. Med språkligt mångsidiga avsnitt menar jag avsnitt där så många olika nordiska språk som möjligt är representerade. Jag har alltså tillämpat ändamålsenligt urval.

Det första avsnittet jag använder som mitt undersökningsmaterial är det första avsnittet från säsong 20, och det är publicerat den 14 september 2018 på Yle Arenan. I avsnittet gästas Skavlan av den svenska komikern Petra Mede och skådespelaren Mikael Persbrandt, den norske idrottaren Stig-André Berge och de svenska politikerna Jimmie Åkesson och Louise Erixon. Även Dalai-lama intervjuas i avsnittet, men eftersom det är fråga om en videoinspelning av intervjusituationen mellan honom och Skavlan som visas i avsnittet har jag valt att utelämna intervjun i min analys.

Det andra avsnittet är säsongens femte avsnitt, och det är publicerat den 12 oktober 2018 på Yle Arenan. I avsnittet gästas Skavlan av den svenska bloggaren Isabella "Blondinbella" Löwengrip, den indiska författaren Arundhati Roy, den norske komikern Kevin Vågenes och den franske musikproducenten David Guetta.

Det tredje avsnittet är säsongens tolfte avsnitt, och det är publicerat den 30 november 2018 på Yle Arenan. I avsnittet gästas Skavlan av den svenske fotografen Christoffer Hjalmarsson och den svenske 47-åriga Thomas, den svenske programledaren David Hellenius, den norsk-italienska skådespelerskan Elisa del Genio, den norske Erik Solheim som är FN:s tidigare miljöchef och den belgiska psykologen och parterapeuten Esther Perel. Dessutom gästar den danska musikern MØ avsnittet.

Det skulle ha varit intressant att ha med ett avsnitt med en dansk person, så att också det danska språket hade varit representerat i undersökningsmaterialet, men eftersom den enda dansken som gästade säsongen talade engelska med programledaren beslöt jag att inte analysera detta avsnitt. Att engelska ofta används med danska personer är också det som Skavlan konstaterar i intervjun i Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets publikation (Arvidsson 2012: 37). Programledaren konstaterar att danska är ett språk som är svårt att förstå, och därför behövs ibland engelska för att kunna kommunicera med

danskar. Mitt undersökningsmaterial innehåller således tal på svenska, norska och engelska.

1.3 Metod

Metoden som jag använder i min studie är deskriptiv och kvalitativ med kvantitativa inslag. Syftet med en kvalitativ studie är att försöka förstå undersökningsobjektets kvalitet, egenskaper och betydelser. En kvantitativ studie grundar sig däremot på siffror och statistik. (Jyväskylän yliopisto 2015.) Meningen med en deskriptiv studie är att redogöra för egenskaper, till exempel natur, frekvens, historisk utveckling, av ett fenomen eller en situation så noggrant och sanningsenligt som möjligt. Väsentligt är att öka vetandet och svara på frågorna *vad*, *hur* och *hur*. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2017.)

Jag tittar på tre avsnitt av Skavlan och beaktar de tre språkliga fenomenen – språkval, kodväxling och metaspråk – som förekommer i dem, både i samtalen och i översättningarna. Först behandlar jag språkvalen. Jag ger exempel på hur samtalen ser ut och studerar faktorer som eventuellt påverkar språkvalen. Sedan analyserar jag de kodväxlingar som jag upptäcker i avsnitten deskriptivt och kvalitativt och studerar möjliga orsaker till dem. Då jag redogör för orsakerna till språkvalen och kodväxlingarna är det fråga om antaganden som jag baserar på det som jag hör när jag tittar på avsnitten samt på den teori om interskandinavisk kommunikation (se avsnitt 2.1) som jag tillämpar i min studie. Dessutom stödjer jag mig på Grosjeans (1982: 136) syn på faktorer som påverkar språkvalet samt på Grosjeans (1982: 152) syn på orsaker till varför en person kodväxlar (se avsnitt 2.2.1). För att grundligt kunna utreda orsakerna till språkvalen och kodväxlingarna skulle det kräva en intervju av personerna, vilket inte är möjligt i denna studie.

Jag tar även reda på hurdana metaspråkliga kommentarer, *kommentarer om språk*, det förekommer i tv-programmet. Jag presenterar de metaspråkliga kommentarerna som jag upptäcker i form av citat och redogör för om de är metaspråk 1 eller metaspråk 2 (för definition av begreppen 'metaspråk 1' och 'metaspråk 2' se avsnitt 2.2.2). Metoden som

används är deskriptiv och kvalitativ även i detta skede. Då jag analyserar metaspråkliga kommentarer stödjer jag mig på Prestons (1998: 75–86) syn på metaspråk 1 och metaspråk 2.

Kvantitativa inslag förekommer i min studie då jag redogör för språkvalen. Jag är intresserad av hur mycket de olika språken tidsmässigt används i tv-programmet, det vill säga hur länge det talas ett språk i varje avsnitt. Jag klockar replikerna så noggrant som möjligt och räknar samman de olika tiderna som används för varje språk så att jag får reda på hur länge vart och ett språk talas. När jag iakttar hur länge ett språk talas baserar jag det på det som jag hör och på det *basspråk* som används. Enligt Berglund (2008: 23) väljer en tvåspråkig person ett av de behärskade språken som sitt basspråk för kommunikationen. Alla personer i mitt undersökningsmaterial är nödvändigtvis inte tvåspråkiga, men jag har ändå valt att anpassa Berglunds (2008: 23) syn på basspråk och språkval. Detta gör jag på grund av kodväxlingen, vilken gör att flera språk kan talas i en och samma replik. Det som kan inverka på resultaten och deras noggrannhet är att det ibland talas flera språk samtidigt och att personerna kan ha långa pauser i replikerna, vilket gör det svårt att definiera replikerna. ”Svorskan” som programledaren Skavlan använder räknar jag som norska, eftersom programledarens tal utgör en betydande del av samtalen och det är då viktigt att kunna definiera hans språk, även om det egentligen är fråga om en blandning av två språk.

Meningen med min studie är att få en uppfattning om de språkliga fenomenen i tv-programmet även ur en översättningsvetenskaplig synvinkel, och därför beaktar jag deras förekomst även i de svenskspråkiga textningarna. Jag ska ta reda på hur kodväxling och metaspråk beaktas i översättningarna genom att studera hurdana tillägg och utelämnningar det förekommer i de svenska översättningarna av exemplen som jag analyserar i andra analysfaser. Jag analyserar exemplen ett åt gången och tar ställning till hur översättningen motsvarar källtexten samt kategoriserar tilläggen och utelämnningarna som semantiska tillägg, explicitgörande, semantiska utelämnningar och implicitgörande enligt Ingos (2007: 123f) princip om semantiska särfall.

Till slut sammanfattar jag resultaten och jämför dem med resultaten i min kandidatavhandling *Tv-programmet Skavlan som en flerspråkig diskurs. Språkval, kodväxling och metaspråk* (Seppälä 2017), så min studie får även ett komparativt inslag. Min kandidatavhandling handlar om språkval, kodväxling och metaspråk i avsnitt 17 av tv-programmet *Skavlan*. Det finns några skillnader i hur och hur ingående materialet är analyserat. Jag har även några perspektiv med i denna studie som jag inte hade med i min kandidatavhandling. Resultaten är därför inte helt jämförbara, men jag jämför resultaten i den mån det är möjligt. Meningen med att använda olika metoder är att utreda tillräckligt brett och noggrant vad som sker i tv-programmet *Skavlan* språkligt sett och få en omfattande bild av det som en flerspråkig diskurs.

2 DEN TEORETISKA BAKGRUNDEN

I detta kapitel presenterar jag den teoretiska bakgrunden för min studie. Den kan delas i tre helheter som kan delas vidare i mindre aspekter. De centrala helheterna är *internordisk kommunikation*, de språkliga fenomenen *språkval*, *kodväxling* och *metaspråk* samt *översättning*.

Först behandlar jag interskandinavisk kommunikation. I avsnitt 2.1 presenterar jag de skandinaviska språken samt behandlar därtill temat ur två perspektiv: grannspråksförståelse och interskandinavisk interaktion. Den andra helheten handlar om de språkliga fenomenen som jag iakttar i min studie: språkval och kodväxling samt metaspråk, vilka presenteras i avsnitt 2.2. Till sist, i avsnitt 2.3 behandlar jag översättningsvetenskap. Jag behandlar audiovisuell översättning, översättningsprocessen samt tillägg och utelämnningar.

2.1 Interskandinavisk kommunikation

De åtta nordiska språken som sedan gammalt talas i Norden är de nordiska språken svenska, norska, danska, isländska och färöiska, samt de icke-nordiska språken, finska, samiska och grönländska. Av de fem nordiska språken kallas de tre förstnämnda, svenska, norska och danska, *de skandinaviska språken*. (Delsing & Åkesson 2005: 3.) Talare av svenska, norska och danska bildar en så kallad primär talgemenskap. Talare av de andra nordiska språken bildar däremot en sekundär talgemenskap. För dem går vägen till den interskandinaviska förståelsen via ett av de skandinaviska, alltså primära språken. (Håkansson & Norrby 2015: 300.) I min studie koncentrerar jag mig på den primära talgemenskapen.

De primära språken är i stort sett förståeliga med varandra, men ibland kan kommunikationen försvåras på grund av olika inomspråkliga eller utomspråkliga faktorer (Delsing & Åkesson 2005: 3). I detta avsnitt behandlar jag interskandinavisk kommunikation ur sådana perspektiv som är centrala för min studie. Jag presenterar först de

skandinaviska språken och centrala skillnader mellan dem. Sedan behandlar jag grannspråksförståelse samt själva interskandinaviska interaktionen. Även när det gäller grannspråksförståelse står speciellt den skandinaviska språkgemenskapen i fokus i min studie, fast temat har forskats i också ur ett samnordiskt perspektiv. Orsaken till att jag fokuserar på den skandinaviska språkgemenskapen är att det inte förekommer till exempel någon finska eller isländska i mitt undersökningsmaterial.

2.1.1 De skandinaviska språken

När det gäller grammatik, böjning, ordförråd och ljudsystem är de skandinaviska språken så likadana att de på språkvetenskapliga grunder egentligen kunde betraktas som *ett* språk. (Delsing & Åkesson 2005: 3; Håkansson & Norrby 2015: 293.) Enligt Håkansson och Norrby (2015: 293) är det främst den politiska utvecklingen som gör att språken betraktas som tre olika språk. Det finns ändå skillnader också språkligt sett: svenskan avviker från norska och danska beträffande ordförrådet – även i den mån att det kan vara svårt för en svensk att skilja språken (norska och danska) åt (Delsing & Åkesson 2005: 3; Börestam 1994: 12). Beträffande ljudsystemet avviker däremot danskan från svenska och norska (Delsing & Åkesson 2005: 3).

I sin forskningsrapport om ungdomars förståelse av de skandinaviska språken ger Delsing och Åkesson (2005: 4) några skriftspråksexempel på skillnader gällande ordförrådet (mera om undersökningen i avsnitt 2.1.2). Skillnaderna presenteras i tabell 1 på följande sida. De kursiverade orden i andra hälften av tabellen fungerar som exempel på sådana ord i vilka norskan har intagit en mellanställning mellan svenska och danska. I kolumnen som anger norskans varianter är det bokmål till vänster och nynorska till höger.

Tabell 1. Skillnader i ordförrådet (Delsing & Åkesson 2005: 4)

Svenska	Norska	Danska
inte	ikke/ikkje	ikke
och	og	og
erbjudande	tilbud/tilbod	tilbud
fråga	spørre/spørja	spørge
om	<i>hvis, om/viss, om</i>	hvis
börja	<i>begynne/byrja</i>	begynne
skillnad	<i>forskjell/skilnad</i>	forskel
skämmas	<i>skamme sig/skjemmast</i>	skamme sig

Både i svenskan och norskan används främst främre (rullande) *r*, då det i danskan används bakre (skorrande) *r* eller vokaliserat *r*. Ljudsystemen i svenskan och norskan är liknande också när man ser på ord som *känna/kjenne*, *genom/gjennom* och *skina/skinne*: *k-* har blivit till *tje*-ljud, *g-* till *j*-ljud och *sk-* till *sje*-ljud före främre (mjuk) vokal. I dessa fall använder danskar det äldre uttalet med *k-*, *g-* och *sk-*ljud. Även om det inte finns lika tydliga gränser mellan de skandinaviska språken beträffande ordböjning och syntax intar norskan ofta en mellanställning också i dem. (Delsing & Åkesson 2005: 4f.) Delsing och Åkesson (2005: 5) konstaterar att det är ordförrådet som hjälper och ljudsystemet som försvårar norsk-dansk kommunikation, medan det är ljudsystemet som hjälper och ordförrådet som försvårar norsk-svensk kommunikation. När det gäller svensk-dansk kommunikation orsakar både ordförrådet och ljudsystemet problem i förståelsen. (ibid. 5.)

2.1.2 Grannspråksförståelse i Skandinavien

Grannspråksförståelse i Skandinavien har studerats mycket, men ändå finns det inte någon skala för hur bra grannspråksförståelse nordbor har (Delsing & Åkesson 2005: 135). Även om det talas om *förståelse* finns det enligt lingvisten Einar Haugen ”buller” mellan språken, vilket gör att grannspråksförståelse inte handlar om perfekt överensstämmelse. Han har därför kallat grannspråksförståelse för *semikommunikation*. (Håkansson & Norrby 2015: 295f.)

Forskning i grannspråksförståelse kan handla om *rapporterad* eller *faktisk förståelse*. Rapporterad förståelse innebär talarnas egna upplevelser av hur väl de förstår varandra, då faktisk förståelse har att göra med hur väl talarna egentligen förstår varandra. Håkansson och Norrby (2015: 296–300) behandlar båda aspekterna och presenterar några centrala undersökningar i *Introduktion till sociolingvistik* (2015). En av de första undersökningarna av språkkontakt och språkförståelse i Skandinavien var Haugens undersökning från 1950-talet. Undersökningen genomfördes med enkäter som skickades till slumpvis utvalda skandinaver. I undersökningen kom det fram bland annat att norrmännen var lättast att förstå. Det kan förklaras med språkliga faktorer: norskans uttal liknar svenskan och norskans ordförråd liknar danskan, såsom konstaterades i avsnitt 2.1.1. (Håkansson & Norrby 2015: 296.)

Beträffande svenskar och danskar var det endast ungefär 40 procent av Haugens informanter som ansåg sig förstå varandras språk väl. Enligt undersökningen var det danskan som vållade mest problem i den interskandinaviska kommunikationen. Något informanterna även ansåg var att deras eget språk var lättare att förstå än vad andra rapporterade (ibid. 296). Sådant kan enligt Håkansson och Norrby (2015: 296) orsaka förståelseproblem – att man anser sitt eget språk lättförståeligt kan leda till att man inte modifierar sitt tal i den mån det egentligen skulle behövas (se avsnitt 2.1.3).

Den faktiska grannspråksförståelsen i Skandinavien undersöktes första gången i början av 1970-talet av Øyvind Maurud. Han testade läs- och hörförståelse i grannspråken hos 500 unga män som gjorde sin värnplikt. Resultaten i Mauruds undersökning *Nabospråksförståelse i Skandinavien* var *asymmetriska*, såsom resultaten i Haugens studie. Exempelvis var det bara 48 procent av de svenska informanterna som klarade av talad norska, medan 88 procent av de norska informanterna förstod talad svenska. Av de svenska informanterna förstod bara 23 procent talad danska, vilket var en tydlig skillnad till den rapporterade förståelsen i Haugens undersökning. Skillnaderna mellan rapporterad och faktisk förståelse förklarades bland annat med att informanterna i Mauruds undersökning kom från huvudstäderna. Till exempel svenskarnas dåliga resultat kunde då påverkas av att Stockholm ligger långt från Norge och Danmark, medan Oslos och

Köpenhamns avstånd till Sverige är kortare – och chansen till språkkontakt större. (Håkansson & Norrby 2015: 297.)

Ett exempel på en nyare undersökning av grannspråksförståelse är Delsings och Åkesson (2005) INS-projekt (*Internordisk språkförståelse i en tid med ökad internationalisering*), vars resultat presenteras i *Håller språket ihop Norden? En forskningsrapport om ungdomars förståelse av danska, svenska och norska* (Delsing & Åkesson 2005). Meningen med undersökningen var att utreda gymnasieungdomars förståelse av de skandinaviska språken. De centrala resultaten var att norrmännen var klart bättre på grannspråksförståelsen jämfört med svenskarna och danskarna och att danskarna var lite bättre än svenskarna. (Delsing & Åkesson 2005: 136.) Det är i stort sett också det som konstateras i andra undersökningar från 2000-talet. Håkansson och Norrby (2015: 302) sammanfattar de centrala resultaten av tidigare undersökningar på följande sätt:

- skriftspråk är lättare att förstå än talspråk;
- de norska deltagarna är signifikant bättre på grannspråksförståelse än danskar och svenskar;
- både svenskar och danskar förstår norska betydligt bättre än varandras språk;
- danskar är något bättre på grannspråksförståelse än svenskar;
- det är lättare att förstå svenska än danska i Skandinavien.

Norskan intar en särställning också då det gäller förståelse mellan förstaspråkstalare och icke-infödda talare. De med norska som andraspråk har nämligen även bättre kunskaper i svenska och danska än vad infödda svenskar och danskar har i varandras språk. Som jag redan nämnde kan resultaten förklaras delvis med språkliga faktorer. Andra förklaringar är till exempel att norrmännen är vana vid språklig mångfald, eftersom det finns en stor dialektal variation samt två officiella skriftspråk, *bokmål* och *nynorsk*, i Norge. Dessutom kan färdigheter i förståelsen påverkas av attityder, vilka enligt undersökningar är mer optimistiska bland norrmännen än bland andra. En positiv inställning kan leda till vardagliga val som stöder färdigheter i grannspråksförståelse. (ibid. 302–305.)

2.1.3 Från grannspråksförståelse till interskandinavisk interaktion

Språklig ackommodering betyder anpassning som språkanvändare gör efter varandra (Håkansson & Norrby 2015: 341). Ulla Börestam undersökte år 1994 hur interaktion mellan 18 unga skandinaver som sommarjobbade i ett grannland går till. Resultaten i studien *Skandinaver samtalar. Språkliga och interaktionella strategier i samtal mellan danskar, norrmän och svenskar* (Börestam 1994) visade att norrmännen var mest benägna att anpassa sitt språk (speciellt till svenska), till och med i Norge. Mest anpassning förekom mellan norrmän och svenskar, vilket enligt Börestam var anmärkningsvärt, eftersom den kombinationen borde vara språkligt sett minst problematiskt. (ibid. 125f.)

Ett annat resultat av Börestams (1994: 182) undersökning var att *reparationer* var mycket vanligare i de interskandinaviska samtalen än i sådana samtal där alla deltagare hade samma språkbakgrund (till exempel bara svenskar). Reparationer görs för att lösa kommunikativa problem i samtal. En reparation kan vara till exempel att upprepa eller omformulera ord, att använda uttryck från den andra partens språk eller att be om förklaringar. Ackommodering förekom i Börestams undersökning inte endast i sådana situationer där det var viktigt för förståelsens skull, utan också tydligt förståeliga, oproblematiske ord byttes ut – en svensk uttalade till exempel *ja* på danska. Syftet med en sådan anpassning kan ha att göra med sådana utomspråkliga faktorer som exempelvis att bygga upp en vi-känsla. (Håkansson & Norrby 2015: 298f.)

Håkansson och Norrby (2015: 295) konstaterar att en lyckad kommunikation över språkgränser kräver att följande kriterier är uppfyllda:

1. att språken är tillräckligt närbesläktade;
2. att talarna är motiverade att använda sina egna språk (och inte tar till ett tredje språk istället, t.ex. engelska);
3. att talarna har positiv attityd till varandras språk och en vilja att förstå det;
4. att talarna har en viss vana vid det andra språket genom språkkontakt (t.ex. att man läser det, hör det på tv/radio eller under besök i landet).

Engelska uttryck är vanliga i skandinaviska samtal. Ibland används engelska även som *lingua franca*, ett tredje språk som personer med olika modersmål använder sinsemellan (Håkansson & Norrby 2015: 308). I Delsings och Åkessons (2005: 145) INS-projekt, i vilket även skandinavernas kunskaper i engelskan undersöktes, kom det fram att alla hade bättre kunskaper i engelskan än i grannspråken. Ett sådant resultat väcker frågan om hur länge den interskandinaviska förståelsen kommer att leva vidare (Håkansson & Norrby 2015: 303).

2.2 Språkliga fenomen

Det finns olika anledningar till att ett samhälle kan betecknas som två- eller flerspråkigt. I vissa fall avgör lagstiftningen, så som i Finland, där det i grundlagen stadgas att Finland har två nationalspråk, finska och svenska. Dessutom kan ett samhälle vara två- eller flerspråkigt därför att också andra språk utöver det officiella språket används, antingen administrativt och utbildningsmässigt eller av samhällets individer. Då två eller flera språk möts i en situation förekommer olika slags fenomen på grund av språkmötet. (Hyltenstam & Stroud 1991: 46f; Finlands grundlag 731/1999 § 17.) Sådana här språkliga fenomen kan vara till exempel dem som jag fokuserar på i min studie: *språkval*, *kodväxling* och *metaspråk*.

I detta avsnitt presenterar jag de språkliga fenomenen som är centrala i min studie. Definitionerna av begreppen språkval, kodväxling och metaspråk är invecklade, främst därför att till exempel språkval och kodväxling blandas ihop av några forskare och inte ses som skilda företeelser. Enligt mig sammanhänger företeelserna språkval och kodväxling tydligt med varandra och därför kommer jag att presentera dem som samhörande i avsnitt 2.2.1.

2.2.1 Språkval och kodväxling

Processen då en tvåspråkig person väljer vilket språk hen i en talsituation använder kallas *språkval*. Även om ett av de behärskade språken väljs i en viss situation som basspråk för kommunikationen, är *kodväxling* möjligt. (Berglund 2008: 23.) Enligt bland annat Kovács (2009: 24) och Einarsson (2009: 99f) betyder kodväxling att två eller flera språk förekommer i en och samma diskussion. Till och med kan användning av olika stilar och variationer av ett språk i en och samma diskussion räknas som kodväxling (House & Rehbein 2004: 134). Variering av dialekter kan alltså också vara kodväxling. För att vara konsekvent i bruket av olika definitioner i min studie ska jag använda Berglunds (2008: 100) tre-delade definiering av begreppet:

- 1 Kodväxling är bruk av två språk i samma yttrande eller under samma konversation.
- 2 Kodväxling kan innefatta: 1) ett ord, 2) en fras eller 3) en sats/en mening.
- 3 Termen *kodväxling* används som en samlande term för en rad språkkontaktfenomen under begreppet 'tvärspråkligt inflytande'.

Även om ett rutinmässigt språkanvändningsmönster ofta används hos tvåspråkiga människor varierar språkanvändningsbeteendet. Den ena kodväxlar aldrig, och den andra personens språkval beror på vem hen talar med: med en viss person talas ett visst språk. En del tvåspråkiga är noga med att inte tala "fel" språk med andra tvåspråkiga, och en del diskuterar ett visst ämne endast på ett språk. När en tvåspråkig väljer ett språk som sitt basspråk är det ändå möjligt för hen att använda det andra språket i en tvåspråkig kontext. (Berglund 2008: 23f, 94.)

Typiskt för en tvåspråkig person är att anpassa sitt språkval efter den enspråkiga partens språk (Berglund 2008: 104). Berglund (2008: 24) konstaterar följande om relationen mellan språkval och kodväxling:

I samtal, där det ingår deltagare som talar olika språk, växlar de tvåspråkiga talarna språk enligt samtalspartner. Språkväxling sker vid yttrandegränser som alternering av två språk. Denna typ av tvåspråkigt språkbruk sammanfaller i praktiken med företeelsen språkval enligt person. En vattendelare mellan dessa två är att språkval är ett mera bestående, invariant och rutinartat språkligt beteende hos en tvåspråkig människa (i enspråkig eller i växelvis tvåspråkig kontext). Kodväxling enligt person sker däremot mera momentant i en tvåspråkig talsituation.

Språkvalet påverkas även av fyra sociolingvistiska faktorer: *deltagare, situation, topik* och *funktion*. Dessa faktorer kan delas vidare i olika delfaktorer. (Grosjean 1982: 135–143.) Berglund (2008: 107) har presenterat Grosjeans (1982: 136) modell om faktorerna som påverkar språkvalet i sin studie och översatt den till svenska. Nedan presenterar jag denna modell med exempel som Berglund (2008: 107) har nämnt i sin studie. Jag har modifierat modellen så att den passar bättre i min studie genom att utelämna det som nämns om barnets språkval och kompletterat den med två faktorer (*maktförhållanden* och *attityder till språk*) som inte nämns i Berglunds (2008: 107) studie men som nämns i Grosjeans (1982: 136) modell.

1. deltagare

språkbehärskning, språklig preferens, talarens lingvistiska historia, släktskapsförhållanden, närhet, social identitet, ålder, kön, utbildning, yrke, socioekonomisk status, etnisk bakgrund, språkens status, omgivningens tryck, maktförhållanden, attityder till språk

2. situation: *setting*, tid och plats

omgivning, plats, närvaron av enspråkiga talare, graden av formalitet; domän (arbete, skola, kyrka, offentlig plats); aktivitet (familjefrukost, fest, lektion, besök)

3. topik: innehållet i samtalet

samtalsämne; typ av ordförråd; (t.ex. arbete, idrott, nationella fester)

4. interaktionens funktion

för att höja status, för att skapa social distans, för att utestänga någon och för att begära eller befalla (t.ex. fråga, språkliga rutiner: hälsningsfraser, tackande, ursäkt).

Av faktorerna som påverkar språkvalet är vissa antagligen mer centrala än andra i min studie. Jag antar att de tydligaste faktorerna är den första och den andra faktorn, *delta-*

gare och *situation*. Eftersom det är fråga om ett tv-program spelar situationen, det vill säga *tid* och *plats*, antagligen en stor roll, och eftersom personerna har olika modersmål tar de troligen hänsyn till varandras *språkkunskaper*. Den tredje faktorn, *topik: innehållet i samtalet*, kan påverka, eftersom olika teman behandlas i samtalen och någon kan vilja använda ett visst språk beroende på temat – någon kan till exempel vara expert inom en bransch men kunna tala om sin expertis endast på ett språk som avviker från de annars använda språken. Av den fjärde faktorn, interaktionens funktion, kan delfaktorn *för att begära eller befalla* vara tydlig i denna studie. Andra delfaktorer är troligen inte relevanta, eftersom det är fråga om ett underhållande talkshow-program i vilket det inte är ändamålsenligt att skapa social distans eller utestänga någon.

Speciellt enspråkiga människor har tidigare nedvärderat kodväxling på grund av att den har ansetts bero på brister i talarnas språkkunskaper. Numera vet man att kodväxling inte är en slumpmässig blandning av olika språk. (Park 2013: 283.) I stället ska den, enligt några forskare, till exempel Gumperz (1982), ses som en kommunikativ strategi som används medvetet och systematiskt för att en viss effekt under samtalet ska nås. Enligt Park (1996: 1) behöver en som kodväxlar ha goda kunskaper i de språken hen använder samt känna till språksamhällets gällande normer. Berglund (2008: 99) konstaterar att detta skiljer kodväxling från *lån*: ett lån kan användas också av en enspråkig talare som inte behärskar flera grammatiska system. Einarsson (2009: 101) poängterar dock att sådana kodväxlingar som till exempel *shit happens!* eller *no problems* i annars svenskt tal inte uttrycker att talaren är särskilt duktig på engelska – även tvåspråkiga som inte helt behärskar det andra språket kodväxlar.

En förutsättning för att kodväxling ska uppstå är att de två språken är tillgängliga i talsituationen. Ett exempel på sådan tillgänglighet är då det andra språket samtidigt kan höras i ett tv-program eller synas till exempel på en skylt. Språken behöver ändå inte vara representerade på ett synligt, fysiskt sätt utan de kan även vara mentalt tillgängliga. Kodväxlingen saknar poäng om kodväxlarens samtalspartner inte förstår det använda språket. (Berglund 2008: 24.)

Enligt Berglund (2008: 95) definieras kodväxling ofta utgående ”från den syntaktiska längden på det kodväxlade inslaget, som överförs från språk X till språk Y”. Då är det fråga om *intrasententiell* eller *intersententiell* kodväxling. Intrasententiell kodväxling sker inom ett ord, en fras eller en mening, då intersententiell kodväxling sker mellan meningar, yttranden eller talarter. Ett annat sätt att definiera kodväxling är att dela den i *situationell* och *metaforisk* enligt Bloms och Gumperz (1972: 425f) distinktion som de införde i en undersökning om kodväxling i Norge. Enligt dem påverkas den situationella kodväxlingen av en förändring i talsituationen: nya samtalsdeltagare tillkommer, eller ämne, plats eller aktivitet byts. Den metaforiska kodväxlingen förekommer däremot i form av stilistiska effekter som kan skapa till exempel intimitet.

Det finns olika orsaker till varför en person *kodväxlar*. Enligt Grosjean (1982: 152) kodväxlar en vuxen individ för att:

- 1) fylla upp ett lingvistiskt behov (lexikal lucka, stående uttryck, kodväxling som diskursmarkör eller satsfyllnad)
- 2) fortsätta på det just använda språket (*triggering*)
- 3) specificera samtalspartnern
- 4) modifiera meddelandet: betona eller förstärka det
- 5) specificera talarens engagemang (personifiera meddelandet)
- 6) markera eller framhäva gruppidentitet (solidaritet)
- 7) uttrycka irritation, förargelse eller förtrolighet
- 8) utesluta någon ur samtalet
- 9) citera någon
- 10) förändra egen roll: höja status, öka auktoritet, visa sakkunskap.

Listan ovan är en modifierad och kompletterad version av Berglunds (2008: 108) svenska översättning av orsakerna som Grosjean (1982: 152) nämner i sin modell. Jag antar att nästan alla orsakerna är synliga i mitt undersökningsmaterial. Eftersom det ofta finns flera personer med i samtalen och eftersom skillnaderna mellan svenska och norska är relativt små antar jag att den andra och nionde orsaken, *fortsätta på det just använda språket* och *citera någon* kan vara speciellt tydliga (Delsing & Åkesson 2005: 3; Håkansson & Norrby 2015: 293). Att utesluta någon ur samtalet är troligen inte en tydlig orsak med tanke på tv-programmets underhållande karaktär.

2.2.2 Metaspråk

Begreppet *metaspråk* betyder det språk som används för att beskriva språkliga uttryck, det vill säga ett språk om språket (Mielikäinen & Palander 2014: 26).

Mielikäinen och Palander (2014: 26) har studerat metaspråket som finländare använder då de talar om dialekter. De har delat fenomenet enligt Prestons (1998: 75–86) modell i två olika metaspråksgrupper: *metaspråk 1* och *metaspråk 2* (Mielikäinen & Palander 2014: 26). Även om folklingvistisk undersökning skiljer sig från min studie har jag valt att använda mig av denna indelning av begreppet, eftersom det med hjälp av den är möjligt att definiera och kategorisera metaspråket i tv-programmet.

Metaspråk 1 handlar om språket och dess fenomen. Till exempel språkformer och språkliga egenskaper, såsom *de sydsvenska målen* och *dubbel konsonant*, samt sätt att tala, såsom brytning, är sådana fenomen. Metaspråk 2 innebär däremot de samhälleliga och kulturella omständigheterna, det vill säga de värderingar och attityder som styr språkbruket. Då talas det inte om själva språket utan dess användare, värde och andra utomspråkliga fenomen. Ibland kan det vara svårt att åtskilja metaspråksgraderna, eftersom orden kan se likadana ut. Till exempel uttrycket *lantisdialekt* handlar om värderingar och attityder och kan alltså tänkas tillhöra metaspråk 2, även om det ser ut som metaspråk 1 som handlar bland annat om språkformer. Metaspråkliga uttryck är oftast ord som kan definieras som termer, till exempel namn på dialekter eller andra språkformer. (Mielikäinen & Palander 2014: 26f.)

Preston (1998: 85) konstaterar att även meningar som *do you understand me?* eller *can you say it more clearly?* kan tolkas som metaspråk, eftersom de hänvisar till språkbruk. I min studie koncentrerar jag mig inte på sådana kommentarer, eftersom jag anser att det inte är ändamålsenligt med tanke på mitt syfte. Däremot koncentrerar jag mig på kommentarer i vilka det finns metaspråkliga uttryck och i vilka det på ett konkret sätt talas om språk, språkbruk eller de samhälleliga och kulturella omständigheterna som styr språkbruket.

2.3 Översättning

I detta avsnitt behandlar jag översättningsvetenskap. De tre aspekter som jag presenterar utöver begreppet *översättning* är *audiovisuell översättning*, *översättningsprocessen* samt *tillägg och utelämnningar*. I avsnittet som gäller audiovisuell översättning koncentrerar jag mig på tv-textning eftersom det är den väsentliga formen av av-översättningen med tanke på min studie.

Översättning definieras av Ingo (2007: 15) på följande sätt:

”Översättning är att på målspråket uttrycka det som uttrycks på källspråket på ett pragmatiskt, stilistiskt, semantiskt och strukturellt välfungerande och även med hänsyn till situationella faktorer så långt som möjligt likvärdigt sätt.”

Översättning är mångfasetterat, vilket gör att man bör iaktta flera synvinklar när man definierar det (Ingo 2007: 15). Mångtydigheten hos begreppet kan märkas då man granskar översättningens fyra grundaspekter: *struktur*, *varietet*, *semantik* och *pragmatik*. De två förstnämnda, struktur och varietet, representerar översättningens språkliga form, medan semantik och pragmatik har att göra med översättningens innehåll. Källtexten har alltså en språk- och kulturintern form som framträder genom grammatisk struktur och språklig varietet men också en semantik som är specifik för språket samt en pragmatik som fungerar väl i kulturen i fråga. (Ingo 2007: 20–23.) Ingos (2007: 23) grundtanke är att alla aspekter görs aktuella vid all översättning.

Ett exempel på *situationella faktorer* som Ingo nämner i föregående citat och som påverkar synen på översättandet är *språkpar*. Om översättandet sker mellan nära släkt-språk, såsom svenska och danska, finns det en positivare uppfattning om att källspråkets strukturella och stilistiska egenskaper kan överföras till målspråket än om språkparet är inbördes avvikande. Andra faktorer som påverkar synen är bland annat *kulturell kontext* samt textens *syfte*, *sort* och *mottagare*. (Ingo 2007: 15ff.) I denna studie är det fråga om översättning mellan likadana språk, då språken som talas i undersökningsmaterialet är skandinaviska (svenska och norska) eller åtminstone germanska (svenska, norska och engelska) (Delsing & Åkesson 2005: 3, Nationalencyklopedi 2020). Det betyder att man

kan anta att källspråkets strukturella och stilistiska egenskaper är i hög grad överförda till målspråket och att det påverkar till exempel mängden av tillägg och utelämnningar (mer om tillägg och utelämnningar i avsnitt 2.3.3).

2.3.1 Audiovisuell översättning

Audiovisuell översättning, *av-översättning*, är en relativt ny del av översättningsvetenskap (Holopainen 2015). Av-översättning handlar om att översätta bland annat tv-program, filmer, teaterföreläsningar och olika spel. Av-översättare är språkexperter vars uppgift är att producera text som tittare kan anamma så smidigt som möjligt. Språket måste anpassas till ljud och bild, och översättningen måste rymmas i ett begränsat utrymme. (Aulavuori-Rosvall 2018.) Därtill kan exempelvis sammanfattning och tidsinställning av repliker samt namngivning av program höra till av-översättarens uppgifter (Pellonperä 2018).

Textning är en form av av-översättning som används speciellt i Norden, men även i andra europeiska länder (Ingo 2007: 281). De engelska termerna *interlingual subtitling* och *intralingual subtitling* hänvisar till ett sätt att klassificera textning: *interlingual subtitling* eller *mellanspråklig textning* betyder textning som är på annat språk än källspråket (till exempel svenskspråkig textning i ett finskspråkigt program), medan *intralingual subtitling* eller *inomspråklig textning* betyder sådan textning som är på samma språk som talet. (Holopainen 2015: 78f.) I mitt undersökningsmaterial förekommer det både mellanspråklig och inomspråklig textning, då textningarna är svenskspråkiga men svenska förekommer också i tal.

Då vanlig översättning handlar främst om översättning mellan skrivna texter, handlar textning om att övergå från talad dialog till en skriven text. Med tanke på detta avviker textning väsentligt från annan översättning. En sådan här övergång till ett annat medium är inte helt oproblematiskt, eftersom talspråk och skriftspråk inte är strukturellt likadana. Även tekniska förutsättningar och pragmatiska faktorer påverkar exaktheten i översättningen. Tekniska förutsättningar har att göra främst med tid och utrymme, då källtexten oftast måste rymmas på högst två rader och uttryckas under 2–3 eller 4–6

sekunder beroende på hur många rader det är fråga om. Källtextens (som oftast är tal) innehåll och form kan därför inte alltid återges på ett exakt sätt, utan översättare måste komprimera texten och utelämna det som är oväsentligt och bekant för tittare från tidigare. Till exempel meningar som *jag tycker att* eller *jag tror att* lämnas ofta bort. Det lönar sig inte heller att upprepa namn och titlar på personer eller uttrycka sådant som tittare märker genom att titta på programmet. (Ingo 2007: 282, Vertanen 2007: 134.) Det är alltså inte endast text som hjälper tittarna att förstå innehållet av ett program, utan också tv-bilden och ljudet inverkar på hur man tolkar det som sker (Ingo 2007: 286). För att lyckas i detta arbete använder av-översättare bland annat datorer, textbehandlingssystem och tidsinställningsprogram som tekniska verktyg. (Aulavuori-Rosvall 2018.)

Även om exaktheten i översättningen kan bli lidande och textmassan kan på grund av de nämnda faktorerna behöva nedskäras till cirka 30 procent är textning en snabb och förmånlig lösning. Översättaren bör ta del av bland annat programmets innehåll och budskap samt personernas personlighet och sätt att tala. Därtill ska kulturskillnaderna och andra situationella faktorer tas till hänsyn. Genom att göra detta bidrar översättaren till att ingen informationsförlust sker. Som jag redan konstaterade inverkar även tv-bilden och ljudet på hur tittare anammar innehållet av ett tv-program och dess intrig. Tittare kan se om personerna i programmet till exempel inte förstår varandra eller om de trivs och göra andra liknande slutsatser av programmet även utan textning. (Ingo 2007: 281f, 286.) Sådant här är dock kanske inte lika tydligt i ett talkshow-program som i en drama-serie, eftersom intrigen inte spelar en lika stor roll och personerna befinner sig oftast i en relativt oförändrad situation under hela programmet. Bilden säger kanske mer än tusen ord, men textning spelar ändå en viktig roll särskilt i program där det talas mycket.

2.3.2 Översättningsprocessen

Översättningsprocessen, vilken kan jämföras med brobygge mellan källspråket och mål-språket, kan delas i tre faser: *analys*, *överföring* och *formulering*. Även om alla faser är

lika viktiga och bör iakttas är de inte skarpt avgränsade i det praktiska översättningsarbetet. (Ingo 1990: 108f.)

Första steget i processen är analys. Analysen bildar grunden för hela översättningsarbetet, eftersom en lyckad översättning förutsätter att översättaren känner till texten. För att analysfasen ska vara tillräckligt grundlig bör översättaren studera källtexten ur flera olika perspektiv. En grundlig analys hjälper översättaren också i de andra faserna – att hitta semantiskt noggranna betydelsemotsvarigheter och att använda ändamålsenlig stil blir lättare. (ibid. 110.)

Överföring är den mest svävande fasen. Den handlar om att översättaren överför det analyserade textmaterialet från källspråket till målspråket. Arbetet sker i översättarens huvud, och skriven text föds inte nödvändigtvis. Som resultat av överföringsfasen föds ändå en semantiskt noggrann motsvarighet som saknar slutlig formulering. Texten formuleras först under den tredje fasen. (Ingo 1990: 108f.)

Översättningen får sin slutliga, konkreta form i formuleringsfasen som är den sista fasen i översättningsprocessen. Det semantiska budskapet som översättaren tillägnat sig under de två första faserna formuleras till målspråklig text. Texten som då föds bör vara så idiomatisk, flytande och stilistiskt motsvarande som möjligt. Nuförtiden betonas dock den pragmatiska motsvarigheten istället för den formella. (Ingo 1990: 250f.)

2.3.3 Tillägg och utelämnningar

Enligt Ingo (2007: 123) finns det flera semantiska särfall av vilka jag koncentrerar mig på *tillägg* och *utelämnningar*. Dessa har jag valt att koncentrera mig på, eftersom jag genom teorin om dem kan få svar på min översättningsvetenskapliga forskningsfråga om huruvida de språkliga fenomenen jag beaktar i tv-programmet förekommer i textningarna. Genom att studera tillägg och utelämnningar kan jag få reda på om den flerspråkiga diskursen framträder på samma sätt för de tittare som förstår talet och för de tittare vars förståelse är beroende av textningen. Tillägg och utelämnningar kan delas

vidare i *semantiska tillägg*, *explicitgörande*, *semantiska utelämningar* och *implicitgörande*.

Semantiska tillägg handlar om att lägga till sådana nya väsentliga betydelsekomponenter i översättningen som inte finns i källtexten. Då tillkommer det ny information som inte kan utläsas mellan raderna. Den målspråkliga texten behöver ibland balanseras och då kan det vara motiverat att lägga till till exempel ett adjektiv eller ett adverb i översättningen. (Ingo 2007: 123f.) Ingo (2007: 123) nämner ändå att användning av semantiska tillägg inte bör vara ett allmänt förfaringssätt, utan de bör istället grunda sig på ett behov av att förklara något mer tydligt. Ett sådant behov kan gälla till exempel då en facktext populariseras eller om mottagare av översättningen befinner sig i en annorlunda kultur än behärskare av källspråket. Ett exempel på ett semantiskt tillägg kan läsas nedan.

På gatan såg jag en man, som skyndade sig till bussen.
Kadulla näin *vanhan* miehen, joka kiiruhti linja-autoon. (Ingo 1990: 102)

Den andra typen av tillägg är *explicitgörande*. Det hänvisar till sådan tilläggande av ord eller uttryck som egentligen kan utläsas mellan raderna eller förstås ur sammanhanget. Explicitgörande kan vara önskvärt, eftersom det kan göra texten lättare att förstå. (Ingo 2007: 123.) Ett exempel på explicitgörande finns nedan.

Lähdemme Ruotsiin ensi vuonna. Matka tehdään heti joulun jälkeen.
Vi far till Sverige nästa år. *Sverigeresan* sker genast efter julen. (Ingo 1990: 102)

I motsats till semantiska tillägg handlar semantiska utelämningar om att utelämna väsentliga semantiska betydelsekomponenter i översättningen. Då sker det informationsförlust. Utelämning bör motiveras pragmatiskt, men ibland kan också de, såsom semantiska tillägg, behövas för att balansera målspråket. Oftast beror utelämningar ändå på slarv, förbiseenden och lättja. (Ingo 2007: 124.) Exemplet på följande sida visar hurdan en semantisk utelämning kan se ut. Att översättningen fungerar förutsätts att informationen som utelämnas inte har någon viktig roll med tanke på intrigen (se avsnitt 2.3.1).

Kadulla näin *vanhan* miehen, joka kiiruhti linja-autoon.
På gatan såg jag en man, som skyndade sig till bussen. (Ingo 1990: 102)

Den andra typen av utelämning är *implicitgörande*. Det handlar om utelämning av ord och uttryck i sådana fall där det semantiska innehållet kan läsas mellan raderna. Detta tillvägagångssätt kan orsaka att källtextens budskap blir svårare att förstå, eftersom det finns en risk att mottagaren av översättningen inte noterar sådana komponenter som inte uttrycks explicit. (Ingo 2007: 124.) Nedan finns ett exempel på implicitgörande.

Vi far till Sverige nästa år. *Sverigeresan* sker genast efter julen.
Lähdemme Ruotsiin ensi vuonna. Matka tehdään heti joulun jälkeen. (Ingo 1990: 102)

Både implicita och semantiska utelämningar brukar ha större påverkan än tillägg, eftersom de kan störa läsaren att förstå budskapet (Ingo 1990: 294). På grund av de tekniska och pragmatiska begränsningarna som gäller vid textning är utelämning ändå någonting som sker ofta, eftersom det är ett vanligt och effektivt sätt att förkorta replikerna. Översättaren ska överväga hur mycket kan utelämnas så att tittarna ändå kan följa programmet och förstå innehållet. (Ingo 2007: 282, 286.)

3 TV-PROGRAMMET *SKAVLAN* SOM EN FLERSPRÅKIG DISKURS

I detta kapitel analyserar jag mitt undersökningsmaterial som består av tre avsnitt från säsong 20 av tv-programmet *Skavlan*. Jag letar efter de språkliga fenomenen som presenteras i kapitel 2.2 samt analyserar tillägg och utelämnningar i översättningarna. Företeelserna *språkval*, *kodväxling* och *metaspråk* analyseras en åt gången så att de språkliga fenomenen jag upptäcker i avsnitten blir presenterade och diskuterade i samma avsnitt med hjälp av exempel. Till slut sammanfattar jag resultaten och jämför dem med resultaten i min kandidatavhandling (Seppälä 2017) i den mån de är jämförbara.

I avsnitt 3.1 behandlar jag språkval. Jag presenterar språkvalen med hjälp av exempel, figurer och tabeller som visar vilka (bas)språk deltagarna talar och hur länge. Därtill diskuterar jag faktorer som påverkar språkvalen (se avsnitt 2.2.1). I slutet av avsnitt 2 ingår även ett musikuppförande, och jag räknar språket som musiken framförs på som talat språk. I avsnitt 3.2 redogör jag för hurdana kodväxlingar det förekommer och varför (se avsnitt 2.2.1). I avsnitt 3.3 redogör jag för hurdana metaspråkliga kommentarer det förekommer samt om det är fråga om metaspråk 1 eller metaspråk 2 (se avsnitt 2.2.2). I avsnitt 3.4 analyserar jag tilläggen och utelämnningarna i textningarna.

Det är ibland krävande att skriftligt citera personerna som talar i mitt undersökningsmaterial. Orsaken till detta är att det är typiskt för samtalen i tv-programmet att språk, främst svenska och norska, blandas. Då är det fråga om ”svorska” (för definition av begreppet ’svorska’ se avsnitt 1). Då jag citerar en person som talar ”svorska” återger jag citatet så som jag hör det då jag studerar mitt undersökningsmaterial. Några citat ser därför ut som en blandning av svenska och norska. I avsnitt 3.1 i vilket jag behandlar språkvalen tolkar jag ”svorskan” som norska.

Avsnitten följer en viss struktur. I början av avsnittet visas ett intro där programledaren Fredrik Skavlan presenterar alla gästerna. Efter det presenteras den första gästen eller gästerna som sedan kommer till studion. Efter intervjun tackar Skavlan gästen eller gästerna, som ofta sitter kvar i studion, och presenterar nästa gäst. Gästerna har möjlighet att delta i samtalen, men det är hela tiden någon eller några som är huvudpersonen eller

-personerna i intervjun. Till slut sitter alla gästerna ofta i studion och möts i samtalen, antingen som lyssnare eller som den intervjuade.

I avsnitten ingår även flera videor. De används bland annat för att presentera gästerna för tittarna. Därtill kan videorna handla till exempel om aktuella händelser som på något sätt har att göra med gästerna eller samtalsämnet. Jag har bestämt att inte analysera videorna och språken som talas i dem, eftersom jag tycker att de inte autentiskt representerar den flerspråkiga diskursen som jag är intresserad av.

Som följande presenterar jag avsnitten som jag använder som mitt undersökningsmaterial mer detaljerat. All information som nämns om avsnitten baseras på den information man får när man tittar på dem samt på Yle Arenan där avsnitten publicerades år 2018.

Avsnitt 1

Det första avsnittet är ursprungligen det första avsnittet från säsong 20 av tv-programmet *Skavlan*. Det publicerades den 14 september 2018 på Yle Arenan. I avsnittet gästas *Skavlan* av fem gäster: Petra Mede, Mikael Persbrandt, Stig-André Berge, Jimmie Åkesson och Louise Erixon. (Yle Arenan 2018.) Dessutom visas det en enskild intervju med Dalai-lama i avsnittet, men den analyserar jag inte. I min analys kallas avsnittet *avsnitt 1*.

Petra Mede är en svensk komiker och skådespelerska som samarbetar första gången med den svenske skådespelaren Mikael Persbrandt i Moliéres *Hypokondern*. Stig-André Berge är en norsk brottare och olympisk guldmedaljör vars bok *Et bryterliv* är aktuell. Jimmie Åkesson är en svensk politiker och partiledare för Sverigedemokraterna som intervjuas första gången med sin sambo och partikamrat Louise Erixon. (Yle Arenan 2018.)

Avsnitt 2

Det andra avsnittet är ursprungligen det femte avsnittet från säsong 20. Det publicerades den 12 oktober 2018 på Yle Arenan. I avsnittet gästas Skavlan av fyra gäster: Isabella Löwengrip, Arundhati Roy, Kevin Vågenes och David Guetta. (Yle Arenan 2018.) I min analys kallas avsnittet *avsnitt 2*.

Isabella ”Blondinbella” Löwengrip är en svensk bloggare. Arundhati Roy är en prisad indisk författare som blev känd för sin roman *De små tingens gud*. Efter en paus på tjugo år publicerade hon en ny roman *Den yttersta lyckans ministerium*. Kevin Vågenes är en norsk komiker och David Guetta en fransk musikproducent. (Yle Arenan 2018.)

Avsnitt 3

Det tredje avsnittet är ursprungligen det tolfte avsnittet från säsong 20. Det publicerades den 30 november 2018 på Yle Arenan. I avsnittet gästas Skavlan av sju gäster: Christoffer Hjalmarsson, Thomas, David Hellenius, Elisa del Genio, Erik Solheim, Esther Perel och MØ. I min analys kallas avsnittet *avsnitt 3*.

Christoffer Hjalmarsson är en svensk fotograf som levde en dryg månad som hemlös i Stockholm i SVT:s program *36 dagar på gatan*, och Thomas har levt på gatan på riktigt i tio år. David Hellenius är en svensk programledare. Elisa del Genio är en 11-årig norsk-italiensk skådespelare som uppträder i *My brilliant friend* som baserar sig på Elena Ferrantes romaner. Erik Solheim är norrmannen som var tvungen att avgå från sin befattning som FN:s miljöchef, och Esther Perel är en belgisk psykolog och parterapeut. MØ framför sången *Blur* i slutet av avsnittet. (Yle Arenan 2018.)

3.1 Språkval

I detta avsnitt redogör jag för språkvalen i mitt undersökningsmaterial. Jag ger exempel på språkvalen genom att citera några deltagare från varje avsnitt. Detta gör jag för att

illustrera språkvalen. De svenskspråkiga textningarna finns inom parentes efter citaten. Dessutom redogör jag för hur länge varje språk talas i avsnittet samt studerar de möjliga orsakerna till språkvalen med hjälp av Grosjeans (1982: 136) syn på faktorer som påverkar språkvalen. Eftersom jag inte kan intervjua deltagarna om faktorerna som påverkar deras språkval handlar analysen om antaganden som jag gör genom att se och lyssna på intervjuerna. När jag redogör för hur länge språken talas i undersökningsmaterialet är det basspråken (för definition av begreppet 'basspråk' se avsnitt 2.2.1) som jag iakttar.

Programledaren Skavlan talar norska eller "svorska" och engelska när han intervjuar gästerna i avsnitten. Eftersom "svorska" är en blandning av svenska och norska och det i programledarens fall främst är fråga om norska med svenska inslag kommer jag att räkna "svorskan" som talas i programmet som norska då jag redogör för språkvalen (Arvidsson 2012: 33). Detta gör jag också för att jag tycker att det är viktigt att kunna definiera programledarens språk i denna studie, eftersom hans tal utgör en betydande del av samtalen.

Då en skandinavisk person intervjuas i programmet är det ofta skandinaviska språk som används som basspråk. Antagligen talar personerna i dessa fall deras skandinaviska modersmål som går att använda i ett och samma samtal på grund av språkens liknande struktur samt statusen som grannspråk (Delsing & Åkesson 2005: 3; Håkansson & Norrby 2015: 293). Eftersom det inte är möjligt att få reda på alla gästernas modersmål på ett pålitligt sätt tar jag inte ställning till deras modersmål desto noggrannare för att vara konsekvent i min analys.

Av flera olika anledningar är det svårt att mäta språkvalen noggrant. Personerna talar ibland på varandra vilket gör det svårt att definiera replikerna. Personerna kan ibland även hålla långa pauser och till exempel mumla eller skratta, vilket gör det omöjligt för mig att tydligt dra upp gränser för replikerna. Publiken applåderar ofta några sekunder i mitten av en replik och då kan det ta en stund innan talaren får möjlighet att fortsätta sin mening. Det är därför jag avger språkens tidsmässiga andelar avrundade.

Ibland förekommer det kodväxlingar, då en person kodväxlar under en och samma replik. Någon kan till exempel säga något på engelska i mitten av en annars svensk mening. Den engelska kodväxlingen kan då vara endast i en eller två sekunder. I sådana fall räknar jag inte engelskan eller ett annat språk som används för att kodväxla som ett skilt språk, eftersom det är basspråken jag är intresserad av.

Avsnitt 1

I avsnitt 1 talas det två olika basspråk: svenska och norska. Av gästerna talar Mede, Persbrandt, Åkesson och Erixon svenska och Berge norska. Programledaren använder norska som sitt basspråk med alla gästerna i avsnittet. I avsnittet ingår sammanlagt fyra videor vilka jag inte analyserar.

I exempel (1) illustreras hurdana språkval det förekommer i avsnittet. I exemplet talar Skavlan norska och Persbrandt och Mede svenska. Vad som gör exemplet intressant är att Skavlan använder ordet *berette* som låter nästan likadant på norska och på svenska (*berätta*). Även om man inte nödvändigtvis kan urskilja om ordvalet egentligen är svenska eller norska kan användningen av ordet antas bero på att han talar med en person som använder svenska som sitt basspråk och vill därför anpassa sitt språk efter sin samtalspartners språk. Det är också ett sätt som Nordiska ministerrådet och Kulturkontakt Nord rekommenderar i sin publikation *Att förstå varandra i Norden – språkråd till nordbor i nordiskt samarbete* (Grünbaum & Reuter 2013: 10) för att förbättra förståelsen mellan nordborna: att välja ”sammordiska ord i stället för de särspråkliga”. Senare i avsnittet använder Skavlan det norska ordet *fortelle* istället för *berette*, och då talar han med en gäst som använder norska som sitt basspråk.

- (1) S: Og da, da har jo jeg aldri berettet det her, den her historien som du og jeg har gemensam, men du har berettet den i memoarene. (Jag har aldrig berättat den historia som vi har gemensamt men du berättar den i memoarerna.)

P: Ja.

S: Så du var først ut med historien. Tenkte om du kan lese her høyt det som jeg har gullet ut og så får du hoppe over litt for det tar for lang tid. (Kan du läsa det här som jag har ”gulat ut”? Du får hoppa över en del.)

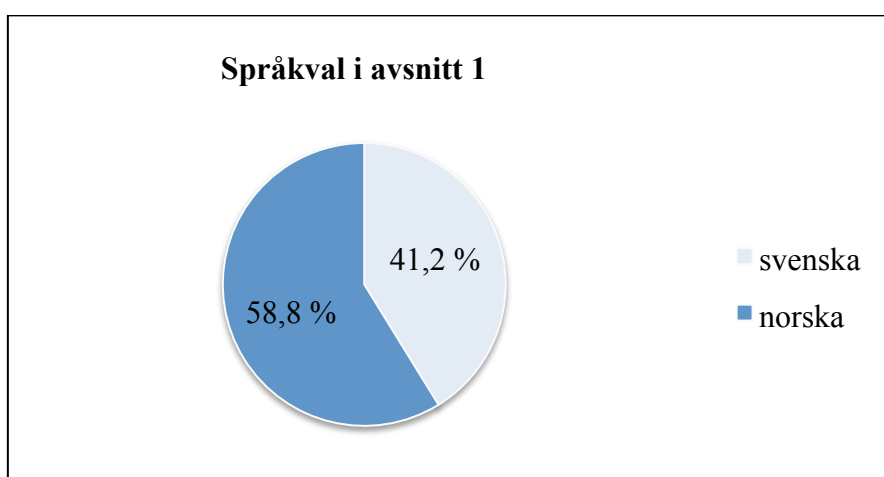
M: Har han gulat ut nånting där till dig? (Har han ”gulat ut” nåt?)

Svenskans andel av avsnittets totala taltid 34 minuter är 41,2 procent (14 minuter) och norskans 58,8 procent (20 minuter). Engelska talas inte alls i avsnittet som basspråk, men alternativet finns ändå med i tabellen, eftersom det används i andra avsnitt. Språkvalen i avsnitt 1 framgår ur tabell 2 nedan.

Tabell 2. Språkval i avsnitt 1

Språket	Tiden som används för att tala språket
svenska	14 min
norska	20 min
engelska	0 min
sammanlagt	34 min

Figur 1 visar hur språkvalen fördelas procentuellt i avsnittet.

Figur 1. Språkval i avsnitt 1

Enligt Grosjeans (1982: 136) modell påverkas språkvalet av fyra faktorer som kan delas vidare i mindre delfaktorer (se avsnitt 2.2.1). I avsnitt 1 använder fyra av fem gäster svenska som sitt basspråk och en norska. Programledaren använder norska som sitt basspråk under hela avsnittet. Det är möjligt för honom att göra så, eftersom alla gästerna i avsnittet använder antingen norska eller svenska som sitt basspråk. På grund av språkens liknande struktur och statusen som grannspråk kan man anta att de som använder svenska som sitt basspråk förstår norska och vice versa (Delsing & Åkesson 2005: 3; Håkansson & Norrby 2015: 293).

Att personerna har valt att använda dessa språk som deras basspråk kan bero på att de är språk som de behärskar bäst och prefererar eller som även är deras modersmål. En faktor som påverkar språkvalen tydligt i avsnittet kan därför antas enligt Grosjeans (1982: 136) modell vara *deltagare* och däribland *språkbehärskning*, *språklig preferens*, *talarens lingvistiska historia*, *social identitet* och *etnisk bakgrund* samt *språkens status*. Av faktorerna kan även *situation* och däribland *aktivitet* som i detta fall är en tv-show antas påverka, eftersom kontexten är ett tv-program ”vars syfte är att producera intelligent underhållning på svenska, norska och engelska” (Skavlan 2020b). Gästerna väljer sitt basspråk antagligen med iakttagande av detta.

Avsnitt 2

I avsnitt 2 talas det tre olika basspråk. Av gästerna talar Löwengrip och Vågenes svenska och engelska och Roy och Guetta engelska. Skavlans basspråk, som är antingen norska eller engelska, beror på vem han talar med. I avsnittet ingår två videor vilka jag inte analyserar.

I exempel (2) illustreras språkvalen i avsnittet. Skavlan använder engelska som sitt basspråk då han intervjuar Guetta som svarar på samma språk.

- (2) S: I've heard that your kids have... they got to pick the songs for your new album. (Jag har hört att dina barn fick välja låtarna till ditt nya album.)

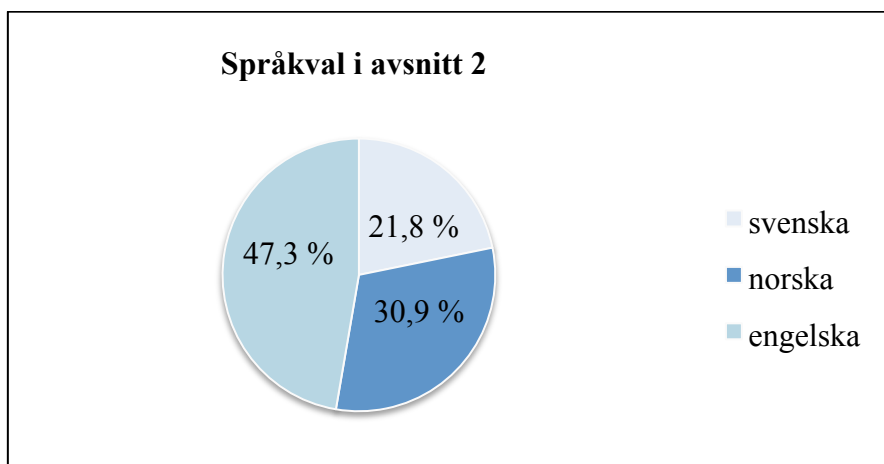
G: Yes, they are my, we call it A&R in the music business. (Ja, de är mina A&R, som det heter i musikbranschen.)

Svenskans andel av avsnittets totala taltid 55 minuter är 21,8 procent (12 minuter) och norskans 30,9 procent (17 minuter). Engelskans andel av den totala taltiden är högst, 47,3 procent (26 minuter). Språkvalen i avsnitt 2 framgår ur tabell 3.

Tabell 3. Språkval i avsnitt 2

Språket	Tiden som används för att tala språket
svenska	12 min
norska	17 min
engelska	26 min
sammanlagt	55 min

Figur 2 presenterar hur språkvalen fördelas procentuellt i avsnittet.

Figur 2. Språkval i avsnitt 2

Skavlan använder norska då han intervjuar Löwengrip som talar svenska. Att Skavlan talar norska och Löwengrip svenska möjliggörs av språkens liknande struktur och statusen som grannspråk, liksom i avsnitt 1 (Delsing & Åkesson 2005: 3; Håkansson &

Norrby 2015: 293). Vågenes och Skavlan talar norska med varandra. Då kan Skavlan som programledare använda norska som sitt baspråk, eftersom Vågenes talar samma språk. Språkvalen i dessa fall kan antas bero på att deltagare behärskar dessa språk bäst eller talar dem som modersmål och därför prefererar dem. Således kan *deltagare* och däribland *språkbehärskning*, *språklig preferens*, *talarens lingvistiska historia*, *social identitet*, *etnisk bakgrund* och *språkens status* antagligen vara faktorer som påverkar språkvalen enligt Grosjeans (1982: 136) modell.

De ovan nämnda faktorerna kan antas påverka språkvalen också då det är fråga om engelskan som baspråk. När Skavlan intervjuar Roy och Guetta talar han engelska, och då använder även de båda intervjuade engelska som sina baspråk. Löwengrip och Vågenes använder engelska då de kort deltar i samtalen med Skavlan, Roy och Guetta. Både Roy och Guetta är icke-skandinaviska, varför de kan antas vara tvungna att välja ett icke-skandinaviskt språk som deras baspråk. På basis av tv-programmets Youtube-kanals beskrivning (Skavlan 2020b) enligt vilken tv-programmets syfte är att producera underhållning på svenska, norska och engelska är engelska det språk som används då skandinaviska språk inte kommer i fråga. I detta fall är faktorn som påverkar språkvalet således *situation* och däribland *aktivitet* som i detta fall är en tv-show. Även *deltagare* och däribland *omgivningens tryck* kan då påverka språkvalen, i och med att det till tv-programmets koncept hör att tala vissa språk (Skavlan 2020b). *Situation* och närmare sagt *aktivitet* som i detta fall är tv-show kan enligt Grosjeans (1982: 136) modell antas vara en faktor som påverkar även Löwengrips och Vågenes språkval.

Avsnitt 3

I avsnitt 3 talas det tre olika baspråk. Hellenius talar svenska och engelska, Solheim norska och engelska, Hjalmarsson och Thomas svenska, del Genio norska och Perel engelska. MØ uppträder med en sång på engelska, så jag räknar det som ett baspråk. Programledaren talar antingen norska eller engelska i avsnittet, beroende på vem han intervjuar. I avsnittet finns det sammanlagt sex videor vilka jag inte analyserar.

I exempel (3) illustreras språkvalen i avsnittet. Skavlan använder engelska då han intervjuar Perel som svarar på engelska.

- (3) S: Is it good or bad for a relationship to have a fight from time to time?
(Är det bra eller dåligt för relationen att gräla ibland?)

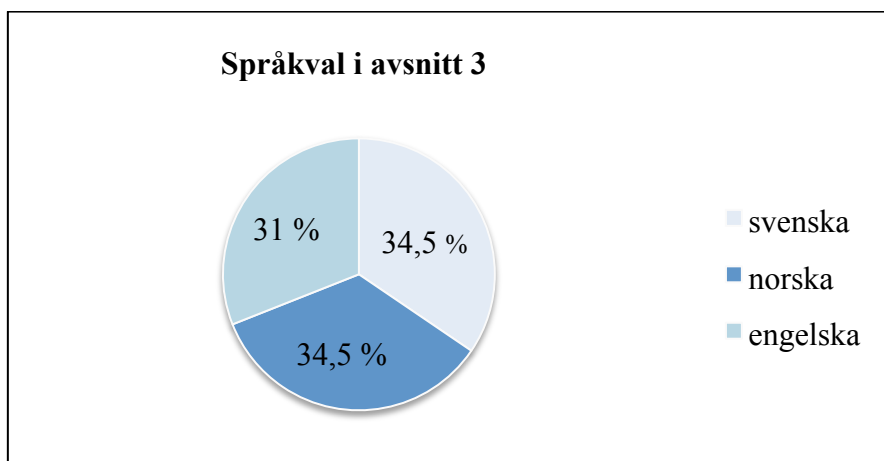
P: It's a must! It's obligatory. (Det är ett måste! Helt obligatoriskt.)

Svenskans och norskans andelar av den totala taltiden 58 minuter är 34,5 procent (20 minuter), norskans 34,5 procent (20 minuter) och engelskans 31 procent (18 minuter). Språkvalen i avsnitt 3 framgår ur tabell 4 nedan.

Tabell 4. Språkval i avsnitt 3

Språket	Tiden som används för att tala språket
svenska	20 min
norska	20 min
engelska	18 min
sammanlagt	58 min

Figur 3 presenterar hur språken fördelas procentuellt i avsnittet.

Figur 3. Språkval i avsnitt 3

Skavlan använder norska då han talar med Hellenius, Solheim, Hjalmarsson och Thomas och del Genio. Av dessa talar Hellenius, Hjalmarsson och Thomas svenska och Solheim och del Genio norska med honom. Då Skavlan och Perel diskuterar använder de engelska. Hellenius använder svenska som sitt baspråk i sin egen intervju med Skavlan, men talar engelska då han kort deltar i samtalen under Perels intervju. Så gör också Solheim som under sin egen intervju använder norska. Att Skavlan använder norska då han talar med Hellenius, Hjalmarsson och Thomas möjliggörs såsom i avsnitt 1 och 2 av språkens liknande struktur och statusen som grannspråk (Delsing & Åkesson 2005: 3; Håkansson & Norrby 2015: 293). I dessa fall kan *deltagare* och däribland *språkbehärskning*, *språklig preferens*, *talarens lingvistiska historia*, *social identitet*, *etnisk bakgrund* och *språkens status* antas vara faktorer som påverkar språkvalen.

Att Skavlan, Hellenius och Solheim använder engelska då de talar med Perel förklaras av att den intervjuade inte är skandinavisk, och enligt tv-programmet (Skavlan 2020b) är engelska det tredje språket som används i samtalen vid sidan av svenska och norska. Enligt Grosjeans (1982: 136) modell kan faktorer som påverkar språkvalet således antas vara även i detta avsnitt *situation* och däribland *aktivitet* som i detta fall är tv-show samt *deltagare* och däribland *omgivningens tryck*, i och med att engelska är programmets tredje språk (Skavlan 2020b). *Situation* och närmare sagt *aktivitet* kan antas påverka även de skandinaviska gästernas språkval.

3.2 Kodväxling

I detta avsnitt redogör jag för hurdana kodväxlingar det förekommer i mitt undersökningsmaterial ett avsnitt åt gången. Jag ger exempel på kodväxlingar och redogör för de antagliga orsakerna till varför personerna kodväxlar med hjälp av Grosjeans (1982: 152) princip.

Eftersom jag inte tolkar ”svorskan” som programledaren Skavlan använder som ett skilt språk utan som norska med svenska inslag i andra analysfaser, räknar jag de byten mellan svenska och norska som förekommer i hans tal som kodväxlingar i detta avsnitt.

Även om kodväxlingsforskarna inte är eniga om huruvida enstaka ord kan räknas som kodväxling utgår jag från den uppfattningen att de kan, såsom Berglund (2008: 100) gör i sin studie.

Kodväxlingarna i exemplen är understrukna för att de ska vara lätta att urskilja från den omgivande texten. De svenskspråkiga textningarna finns inom parentes. Jag använder *Finsk lommeordbok* (Farbregd & Kämäräinen 2008) och MOT Pro Ruotsi (Kielikone Oy 2020) som hjälp då jag utreder vad olika ord är på norska och svenska.

Avsnitt 1

I avsnitt 1 kodväxlar två personer – programledaren Skavlan mellan norska och svenska och Mede mellan svenska och engelska. I exempel (4) svarar Skavlan Mede som säger att hon översätter det som Skavlan säger till ”pöbeln”. Skavlan säger att det är ”jättefint” att Mede är här och att han försöker så gott som han kan prata svenska. I exemplet kodväxlas det därmed från norska till svenska. Enligt Grosjeans (1982: 152) princip om orsaker till varför en person kodväxlar kan orsaken till denna kodväxling antas vara att markera eller framhäva gruppidentitet genom att kodväxla till det språk som samtalspartnern talar.

- (4) S: Det er jättefint att du er her. Jag försöker så gott som jag kan prata svenska. (Jag försöker prata svenska...)

I exempel (5) talar Mede, Skavlan och Persbrandt om Persbrandts svenskspråkiga bok där Skavlan nämns. Skavlan ber Persbrandt läsa högt den delen där han nämns och vilken Skavlan har ”gulat ut”. Skavlan ger texten åt Persbrandt och Mede frågar om han har gulat ut någonting. Skavlan jakar och säger att Persbrandt läser bättre svenska än han själv. I exemplet kodväxlar Skavlan från norska till svenska genom att använda det svenska ordet *bättre* i mitten av en annars norsk mening.

- (5) S: Ja, fra hans egen bok. Men han leser bättre svensk enn meg så. (Ja, han läser svenska bättre än jag.)

Orsaken även till denna kodväxling kan eventuellt vara att Skavlan vill markera eller framhäva gruppidentitet genom att anpassa sitt språk efter gästernas språk. Både i exempel (4) och (5) är syftet med kodväxlingarna antagligen att underlätta kommunikationen, vilket är väsentligt med tanke på tv-programmets flerspråkiga karaktär.

Ett tredje och fjärde exempel på att Skavlan verkar anpassa sitt språk enligt samtalspartnern för att underlätta kommunikationen kan ses i exempel (6) och (7). I exempel (6) intervjuar han svenskspråkiga gäster, Åkesson och Erixon, och använder det svenska ordet *nu* istället för det norska *nå* (Finsk lommeordbok r.o. *nå*), när han frågar om hur det är att plötsligt komma upp i toppolitiken.

- (6) S: Du... Det å plutselig komma opp i toppolitiken, som dere er, og inse at man må leve med Säpo-skydd... Hvordan er det plutselig at forstå at sånn er det fra nu? (Du... Att plötsligt komma upp i toppolitiken, som ni har gjort, och inse att man måste leva med Säpo-skydd... Hur är det att plötsligt förstå att så kommer det att vara framöver?)

I exempel (7) använder Skavlan det svenska ordet *flytande*. Ordet är *flytende* på norska (Finsk lommeordbok r.o. *flytende*), så i denna kodväxling är det främst fråga om en liten ändring i hur man uttalar ordet.

- (7) S: Förlåt min svensk. Jeg vet at man skal kunne snakke flytande svenska for å være svensk, *men*...
- (Ursäkta min svenska. Jag vet att man ska kunna prata flytande svenska för att vara svensk.)

I exempel (8) presenteras ett likadant fall. Programledaren intervjuar Åkesson och Erixon och använder det svenska ordet *ibland* istället för det norska ordet *iblant* (Finsk lommeordbok r.o. *iblant*), det svenska ordet *nog* istället för det norska ordet *nok* (Finsk lommeordbok r.o. *nok*) samt det svenska ordet *dålig* istället för det norska ordet *dårlig* (Finsk lommeordbok r.o. *dårlig*).

- (8) S: [...] ibland så er det bare formulering dere har om svenskhet og og og... at dere skiller på en bra svensk og dålig svensk og då man inte är

svensk nog... (Ibland är det formuleringar om svenskhet och att ni skiljer på bra och dåliga svenskar och man är inte svensk nog...)

I exempel (9) frågar Skavlan Persbrandt om Mede är den största divan i rummet, vilket leder till att Mede säger att också Skavlan är en diva. Efter det kodväxlar hon till engelska i mitten av en svensk mening och säger *I'm gonna figure you out*.

- (9) M: Det måste finnas nånting i dig. Jag ska, jag ska, I'm gonna figure you out, så att säga. Det är nånting med dig. Men vi koncentrerar på oss i dag då. (Jag ska klura ut vad det är med dig. Men vi koncentrerar oss på oss i dag.)

Orsaken till denna kodväxling kan eventuellt vara att talaren vill modifiera meddelandet, i detta fall kanske förstärka det, samt specificera sitt engagemang och på så sätt personifiera meddelandet. Hela repliken har en humoristisk ton, och kodväxlingen kan till skillnad från kodväxlingarna i tidigare exempel ses som ett sätt att färglägga tonen.

Avsnitt 2

I avsnitt 2 kodväxlar tre personer – Skavlan och Vågenes mellan norska och svenska och Löwengrip mellan svenska och engelska. I en mening kodväxlar Skavlan genom att använda det svenska ordet *tålamod* (Finsk lommeordbok r.o. *tålmod*) i mitten av annars norskt tal, då han frågar hurdan Löwengrip är socialt. Dessutom använder han ordet *nå* som motsvarar det svenska ordet *nåt* (*något*) i slutet av meningen. Det svenska ordet *något* är på norska *noe* (Finsk lommeordbok r.o. *noe*), och därför tolkar jag också denna som en kodväxling till svenska. Orsakerna till dessa kodväxlingar är antagligen att talaren vill markera eller framhäva gruppidentitet genom att anpassa språket efter samtalspartners språk, eftersom Skavlan talar med en svenskspråkig person. Jag anser att syftet med kodväxlingen är även i detta exempel det samma som i exempel (4–8) – att underlätta kommunikationen. Situationen presenteras i exempel (10).

- (10) S: Hvordan er du socialt? Det sies om deg at du ikke har mye tålamod for mennesker som ikke gir deg nå. (Hur är du socialt? Det sägs att du inte fördrar folk som inte ger dig nåt.)

I exempel (11) presenteras en kodväxling som Löwengrip gör på engelska. Hon talar med Skavlan och svarar på en fråga att hon gillar att gå *by the book*. Orsaken till denna kodväxling kan antas vara att fylla upp ett lingvistiskt behov och således använda en stående fras på engelska.

- (11) L: Självklart. Ja, alltid. Jag gillar gå by the book. (Självklart. Jag gillar att följa reglerna.)

I exempel (12) kodväxlar Vågenes från norska till svenska. Han berättar om en situation från sin studietid i Sverige, då en lärare hade frågat hur Vågenes tyckte en scen hade gått. Vågenes talar annars norska i avsnittet, men i detta exempel kodväxlar han till svenska för att citera sin lärare, vilket också är en av orsakerna till varför någon kodväxlar enligt Grosjean (1982: 152).

- (12) V: Og jag kunne se på min svenske lærare da at hun ikke likte det, men hun var så vennlig og fin så hun sa: Hur tycker du själv det gick? (Jag såg på läraren att hon inte gillade det, men hon var så snäll, så hon sa: Hur tycker du själv det gick?)

Ett likadant fall kan ses i exempel (13). Vågenes citerar samma lärare en gång till efter en stund.

- (13) V: Og så sa hun, hun sku altid søke bekræftelse hos meg, at hun sku få meg at forstå, så hun sa: För det är svårt, eller hur? Det är svårt, eller hur, att va skådespelare, eller hur? Ja, det är det. (Och hon ville ha bekräftelse av mig, så hon sa: ”För det är svårt, eller hur? Det är svårt att vara skådespelare.”)

Efter situationen i de två exemplen deltar Skavlan i samtalet och kodväxlar till svenska genom att konstatera att *eller hur* används ofta. Då kan orsaken till kodväxlingen antas att vara att fortsätta på det just använda språket och att citera Vågenes. Orsakerna kan antas vara de samma även då när Vågenes svarar på det just använda språket och fortsätter att kodväxla till svenska och säga *ja, eller hur, ja, ja* och konstatera detsamma som Skavlan genom att rikta sina ord till Löwengrip vars baspråk är svenska. Situationen presenteras i exemplen (14–15).

- (14) S: ”Eller hur” brukes ganske mye. (”Eller hur” används ofta...)
- (15) V: Ja, eller hur, ja, ja. (Ja, eller hur?)
För att det säger man ju rätt mycket, eller hur? (Det säger man mycket, eller hur?)

Avsnitt 3

I avsnitt 3 kodväxlar tre personer – Skavlan och Hellenius mellan norska och svenska och del Genio mellan norska och italienska och mellan norska och neapolitanska.

I exempel (16) kodväxlar Skavlan till svenska. Innan Hellenius intervjuas visas det ett humoristiskt videoklipp där Hellenius bland annat gör parodi om tv-programmet *Skavlan*. När intervjun börjar frågar Hellenius om han har härmat Skavlan, och Skavlan svarar att han har. Efter det följer en intervjufråga på norska. Ur Grosjeans (1982: 152) orsaker till kodväxling kan orsaken till denna kodväxling vara att fortsätta på det just använda språket, eftersom Hellenius fråga lyder: *har jag härmat dig?*

- (16) S: Du har härmat. (Du har härmat...)

I exempel (17) kodväxlar Skavlan mellan norska och svenska i en mening efter att det visats ett humoristiskt videoklipp ur Hellenius film *Lyckligare kan ingen vara* där ett par diskuterar sitt förhållande. Skavlan säger att det var lite roligt med klippen, eftersom parterapeut Esther Perel kommer att gästa programmet senare och de kommer då att tala om bråk. Skavlan blandar svenska och norska i meningen. Hans replik *det var lite roligt för vi ska* låter som svenska, särskilt eftersom orden *ska* används istället för *skal* (Finsk lommeordbok r.o. *skal*). Ordet *roligt* betyder *lugnt* på norska, vilket talaren troligen inte menar (Finsk lommeordbok r.o. *rolig*). Detta bekräftar min tolkning om att det är fråga om en kodväxling till svenska.

Även senare används det svenska ordet *ska* (Finsk lommeordbok r.o. *skal*). Skavlan använder också ordet *bråke*, vilket jag tolkar som en svensk kodväxling, även om det riktiga svenska stavningssättet är *bråka* (MOT Pro Ruotsi r.o. *bråka*). Enligt *Finsk*

lommeordbok (r.o. *bråke*) betyder ordet *meluta*, vilket enligt MOT Pro Ruotsi (r.o. *meluta*) betyder *föra oväsen* på svenska. Därför anser jag att Skavlan kodväxlar till svenska också då han använder ordet *bråke*. Senare i samma avsnitt nämner Skavlan saken på nytt och då använder han den norska motsvarigheten för *bråka* som är *krangle* (Finsk *lommeordbok* r.o. *krangle*). Då riktar han sina ord till publiken och inte till Hellenius som i det första fallet, vilket kan påverka språkvalet. I slutet av repliken i exemplet använder Skavlan det svenska uttrycket *ska snacka* istället för det norska uttrycket *skal snakke* (Finsk *lommeordbok* r.o. *snakke*).

- (17) S: Vi skal... Det var lite roligt för vi ska litt senere i programmet så ska vi få en Esther Perel som jo er en internasjonalt kjent samlivsterapeut o vi ska snacka om... om å bråke med sin partner. (Vi ska... Det var lite roligt för lite senere kommer Esther Perel som är en känd parterapeut och vi ska prata om att bråka med sin partner.)

Ur Grosjeans (1982: 152) orsaker till varför en person kodväxlar kan gällande detta exempel nämnas orsaken att fortsätta på det just använda språket samt att markera eller framhäva gruppidentitet, eftersom det är Hellenius vars basspråk är svenska han talar med.

I exempel (18) kodväxlar Hellenius från svenska till norska då han ber del Genio att berätta vad hennes bror sade då hon valdes till en roll. Hellenius frågar *kan du fortelle meg* på norska i mitten av annars svenskt tal. Att detta är en kodväxling kan antas på basis av det använda ordet *fortelle* som är en norsk motsvarighet för ordet *berätta* (Finsk *lommeordbok* r.o. *fortelle*). Om det är hela meningen eller bara ordet *fortelle* som är en kodväxling är ändå svårt att avgöra, eftersom meningarna låter nästan exakt likadana på svenska och på norska.

- (18) H: Men vad sa brorsan? Vad sa din bror? Vad sa din bror? Kan du fortelle meg? (Men vad sa brorsan? Vad sa din bror? Kan du berätta om det?)

Orsaken till denna kodväxling kan antas vara att talaren fortsätter på det just använda språket, eftersom del Genios basspråk i avsnittet är norska, samt att markera gruppiden-

titet. Dessutom anser jag att talarna i både exempel (17) och (18) valde att kodväxla därför att de ville anpassa sina språk efter mottagarens språk och på så sätt underlätta kommunikationen.

I exempel (19) kodväxlar del Genio från norska till italienska och neapolitanska. Skavlan frågar om man kan höra skillnad mellan italienska och napolitansk dialekt som del Genio har lärt sig för rollen som intervjun handlar om. Del Genio säger att det är möjligt, vartefter hon ger ett exempel på skillnaderna mellan italienska och neapolitanska genom att uttrycka en mening på norska, italienska och neapolitanska.

- (19) D: På norge er det: ”Det du gjør, gjør jeg.” (Om man tar det på norska betyder det: ”Det du gör, gör jag.”)
 På vanlig italiensk er: ”Quello che fai tu, lo faccio io.” (På vanlig italienska säger man ”Quello che fai tu, lo faccio io.”)
 Og på napolitansk er: ”Chello ca fa tu, facc’io.” (På neapolitanska säger man: ”Chello ca fa tu, facc’io.”)

Av Grosjeans orsaker (1982: 152) till varför en person kodväxlar passar endast orsaken *fylla upp ett lingvistiskt behov* denna kodväxling. Del Genio kodväxlar till italienska och neapolitanska för att kunna ge ett exempel på hur italienska och neapolitanska skiljer sig från varandra.

3.3 Metaspråk

I detta avsnitt redogör jag för hurdana metaspråkliga kommentarer det förekommer i mitt undersökningsmaterial. Jag ger exempel på metaspråkliga kommentarer och kategoriserar dem som metaspråk 1 eller metaspråk 2 enligt Prestons (1998: 75–86) modell.

Enligt Preston (1998: 85) kan även meningar som *do you understand me?* eller *can you say it more clearly?* tolkas som metaspråk, eftersom de hänvisar till språkbruk. Jag koncentrerar mig inte på sådana kommentarer, eftersom jag anser att det inte är ändamålsenligt med tanke på mitt syfte. Däremot koncentrerar jag mig på kommentarer i vilka

det finns metaspråkliga uttryck och i vilka det på ett konkret sätt talas om språk, språkbruk eller de samhälleliga och kulturella omständigheterna som styr språkbruket.

Avsnitt 1

Ett exempel på metaspråk som förekommer i avsnitt 1 är Skavlans och Medes diskussion i början av intervjun. Mede upprepar en fråga som Skavlan ställer och konstaterar sedan skrattande att hon översätter till ”pöbeln” vad Skavlan säger och pekar till publiken. Efter det säger Skavlan att han försöker tala svenska så gott som han kan. Mede säger att Skavlan pratar fint och att hon bekräftar honom. Det är fråga om metaspråk 2 i exemplet, eftersom det talas om de samhälleliga och kulturella omständigheterna, såsom om *översättning till pöbeln* och språkbruk. Situationen presenteras i exempel (20) nedan.

(20) M: Jag översätter... Jag tar som ett socialt ansvar. Jag översätter till ”pöbeln”, så att säga, vad du säger. (Jag översätter till ”pöbeln” vad du säger.)

S: Det er jättefint att du er her. Jag försöker så gott som jag kan prata svenska. (Jag försöker prata svenska...)

M: Men du pratar så fint. Jag bekräftar dig. (Jag bekräftar dig.)

I exempel (21) är det fråga om en situation i vilken Persbrandt berättar om sina erfarenheter av dans samt om hur han har hamnat till teaterbranschen. Han börjar fundera på ordet *besatthet* och dess negativa klang med Mede. Till slut konstaterar Skavlan att *vi lever med besatthet*. Metaspråket i fråga kan kategoriseras som metaspråk 2, eftersom personerna talar om användning av ett ord och dess negativa klang.

(21) P: Det bar iväg, men det har burits av, ehm, säger man besatthet? Det låter så negativt på något vis. (Det har burits av... säger man besatthet? Det låter så negativt.)

M: Ja, men det behöver det inte vara. (Det behöver det inte vara.)

P: Finns det annat ord? (Finns det nåt annat ord?)

M: Nej, besatthet...

S: Vi lever med besatthet. (Vi nöjer oss med besatthet.)

I exempel (22) diskuterar Skavlan med sverigedemokraterna Åkesson och Erixon och nämner ett Facebook-inlägg. Skavlan läser det svenskspråkiga inlägget högt och ber om ursäkt eftersom hans svenska inte är flytande. Åkesson svarar att han tycker att Skavlan faktiskt är rätt duktig.

(22) S: Förlåt min svensk. Jeg vet at man skal kunne snakke flytande svenska for å være svensk, men... (Ursäkta min svenska. Jag vet att man ska kunna prata flytande svenska för att vara svensk.)

Å: Jag tycker att du är rätt duktig faktiskt. (Jag tycker att du är rätt duktig.)

Det är fråga om metaspråk 2 även i detta exempel, eftersom den metaspråkliga kommentaren handlar om värderingar och attityder.

Avsnitt 2

Det första exemplet på metaspråket i avsnitt 2, exempel (23), handlar om användningen av den svenska frasen *eller hur*. Skavlan säger att frasen *eller hur* används *ganske mye*. Vågenes och Löwengrip upprepar frasen några gånger, men jag har inte medtagit varje fras i exemplet. Vågenes frågar Löwengrip om bruket av frasen, vartefter Löwengrip säger *ja*. Vågenes, Skavlans och Löwengrips samtal kan kategoriseras som metaspråk 2, eftersom användning av en fras har att göra med språkbruk.

(23) S: "Eller hur" brukes ganske mye. ("Eller hur" används ofta...)

V: Ja, eller hur, ja, ja. (Ja, eller hur?)

L: Eller hur? Eller hur?

V: För att det säger man ju rätt mycket, eller hur? (Det säger man mycket, eller hur?)

L: Ja. (Ja.)

Den andra metaspråkliga kommentaren förekommer då Guetta frågar om han får säga ordet *fuck* i programmet. Kommentaren kan kategoriseras som metaspråk 2, eftersom den handlar om de samhälleliga och kulturella omständigheterna, närmare sagt om värderingar och attityder som styr språkbruket – är det tillåtet att använda en svordom i tv-programmet? Kommentaren kan läsas i exempel (24).

- (24) G: When I got into my teenage years, wanting to be a rebel, I said... Can I say "fuck"? No... (När jag blev tonåring och ville göra revolt, sa jag... Får jag säga "helvete"?)

Avsnitt 3

Det första exemplet på metaspråket i avsnitt 3 är metaspråk 2, då det talas om användningen av uttrycket *vara i hetluften*. Skavlan välkomnar Solheim till tv-programmet och säger att han är väldigt *i hetluften*, som man säger i Sverige. Skavlan tillägger att så sägs bara i Sverige. Hellenius deltar i samtalen och frågar om det på riktigt är bara där man säger så. Skavlan säger att det faktiskt är så. Till sist säger Skavlan uttryckets betydelse på norska, *står i stormen*. Situationen presenteras i exempel (25).

- (25) S: Velkommen hit, før det første! Du er jo veldig i hetluften, som vi sier det i Sverige. (Välkommen hit! Du är verkligen i hetluften, som vi säger i Sverige.)

S: Bare i Sverige sier vi det. (Det är bara i Sverige man säger så.)

H: Ja, är det bara där?

S: Ja, faktisk.

[...]

S: Står i stormen.

I exempel (26) presenteras en metaspråklig kommentar som Skavlan säger då han börjar intervjua del Genio och som handlar om språkval. Skavlan säger att de nu ska tala norska och nämner att det kan del Genio eftersom hon är halvnorsk. Metaspråket i exemplet kan kategoriseras som metaspråk 2, eftersom det handlar om språkbruk.

- (26) S: Nå skal vi altså snakke norsk, og det kan du for du er jo halvnorsk. (Nu ska vi alltså tala norska, och det kan du för du är halvnorsk.)

Ett tredje exempel på metaspråket i avsnitt 3 förekommer då del Genio och Skavlan talar om neapolitanska. Skavlan frågar vad del Genio var tvungen att lära sig för att kunna göra rollen som intervjun koncentrerar sig på. Del Genio säger att hon fick lära sig neapolitanska. Sedan följer det en diskussion om italienska och neapolitanska och skillnaden mellan dem. Metaspråket presenteras i exempel (27).

- (27) D: Jeg måtte lære napolitansk. (Jag fick lära mig neapolitanska.)

S: Ja, men det som er, det som jo er italiensk? (Men det är ju italienska?)

[...]

D: Men jeg måtte lære napolitansk dialekt. (Jag fick lära mig neapolitansk dialekt.)

S: Men, er det... Kan vi høre forskjell på italiensk og? (Kan vi höra skillnad?)

D: Ja. (Ja.)

Efter dessa repliker ger del Genio ett exempel på skillnaden mellan neapolitanska och italienska genom att kodväxla till båda. Jag anser att det förekommer både metaspråk 1 och metaspråk 2 i exempel (27), eftersom det först talas om utomspråkliga faktorer, närmare sagt om språkinlärning, och sedan om språkets egenskaper, då talarna funderar om det finns skillnader mellan italienska och neapolitanska.

3.4 Tillägg och utelämnings

I detta avsnitt analyserar jag översättningarna av de exempel som jag har analyserat i andra de andra analysfaserna. Jag tar ställning till hur kodväxlingarna och metaspråket i exemplen är översatta och om något har utelämnats eller tillagts i översättningarna. Jag kategoriserar de svenskspråkiga textningarna med hjälp av Ingos (2007: 123f) princip om tillägg och utelämnings som kan delas i fyra huvudprinciper: *semantiska tillägg*, *explicitgörande*, *semantiska utelämnings* och *implicitgörande*.

Jag analyserar alla exempel förutom exemplen 1–3 som illustrerade språkvalen. Exempel (7) och (22) har samma textinnehåll, och därför analyserar jag endast det sistnämnda. Samma gäller exempel (14–15) och (23) samt exempel (4) och (19), varav jag analyserar exempel (23) och (19). Kodväxlingarna i exemplen är understrukna. För att hålla analysen enhetlig kommer jag att analysera exemplen som helheter och inte endast de understrukna delarna. Tilläggen och utelämningsarna är kursiverade, och översättningarna finns inom parentes under citaten.

Översättningar av kodväxlings

I exempel (28) har kodväxlingen *bättre* medtagits i textningen och översatts som sådan, vilket är logiskt med tanke på att kodväxlingsspråket och översättningsspråket är samma (svenska). Uttrycket *fra hans egen bok* ('*från hans egen bok*') i Skavlans mening har utelämnats, och det kan tolkas vara fråga om implicitgörande, eftersom det av sammanhanget framgår att det talas om en bok som Persbrandt skrivit. Ur den andra meningen har *men* och *så* utelämnats i översättningen, och eftersom det inte påverkar det semantiska innehållet är det även i dessa fall fråga om implicitgörande.

(28) S: Ja, *fra hans egen bok*. Men han leser bättre svensk enn meg *så*.

(Ja, han läser svenska bättre än jag.)

I exempel (29) har den svenska kodväxlingen *nu* medtagits – uttrycket *fra nu* ('från nu') i vilken kodväxlingen *nu* ingår har översatts som *framöver*. Det finns inga tillägg eller utelämnningar i översättningen.

(29) S: Du... Det å plutselig komma opp i toppolitiken, som dere er, og inse at man må leve med Säpo-skydd... Hvordan er det plutselig at forstå at sånn er det fra nu?

(Du... Att plötsligt komma upp i toppolitiken, som ni har gjort, och inse att man måste leva med Säpo-skydd... Hur är det att plötsligt förstå att så kommer det att vara framöver?)

I exempel (30) finns det tre kodväxlingar till svenska. Av dessa har *ibland* och *nog* medtagits i översättningen som sådana, och *dålig* har fått en pluraländelse. Även *formulering* och *svensk* har fått pluraländelser. Jag tolkar dessa tillägg av ändelser som explicitgörande, eftersom formen förändras men betydelsen förändras inte. Ordet *bare* ('bara') och upprepningen av ordet *og* ('och') har utelämnats i översättningen, och det är fråga om implicitgörande, eftersom betydelsen inte förändras. Samma gäller uttrycket *dere har* ('ni har'). Att det är "ni" som har formuleringar om svenskhet kan förstås av sammanhanget, då pronomenet nämns senare i meningen.

(30) S: [...] ibland så er det *bare* formulering *dere har* om svenskhet *og og* og... at dere skiller på en bra svensk og dålig svensk og då man inte är svensk nog...

(Ibland är det formuleringar om svenskhet och att ni skiljer på bra och dåliga svenskar och man är inte svensk nog...)

Den engelska kodväxlingen *I'm gonna figure you out* i exempel (31) har översatts på svenska som *jag ska klura ut vad det är med dig*. Den första meningen *det måste finnas nånting i dig* har utelämnats i textningen, och det tolkar jag som implicitgörande, eftersom källspråket och målspråket är samma och det är fråga om inomspråklig textning. Också den nästkommande upprepningen av *jag ska* har utelämnats, vilket kan tolkas som implicitgörande, men det är också värt att notera att översättningen av den engelska kodväxlingen börjar med samma ord. Uttrycket *så att säga*, meningen *det är nånting*

med dig och ordet *då* i slutet av repliken har utelämnats, och det är även i dessa fall fråga om implicitgörande, eftersom ingen informationsförlust förekommer.

- (31) M: *Det måste finnas nånting i dig. Jag ska, jag ska, I'm gonna figure you out, så att säga. Det är nånting med dig.* Men vi koncentrerar på oss i dag *då*.

(Jag ska klura ut vad det är med dig. Men vi koncentrerar oss på oss i dag.)

I exempel (32) finns det två svenska kodväxlingar, *tålamod* och *nå*, och båda har medtagits i översättningen. Ordet *nå* har även fått en *t*-ändelse och blivit *nåt* i översättningen. Vad som är intressant är att översättaren har valt att översätta det ”svorska” uttrycket som *har mye tålamod* som *fördrar*. Jag tycker att betydelseerna av uttrycken ändå är mycket likadana. Det enda som har utelämnats är *om deg* (*'om dig'*), och det är fråga om implicitgörande, eftersom det framkommer av resten av meningen vem det är fråga om (”dig”).

- (32) S: Hvordan er du socialt? Det sies *om deg* at du ikke har mye tålamod for mennesker som ikke gir deg nå.

(Hur är du socialt? Det sägs att du inte fördrar folk som inte ger dig nåt.)

I exempel (33) finns det en kodväxling till engelska: *by the book*. Den har översatts till svenska som *följa reglerna*. Implicitgörande förekommer i exemplet då *ja, alltid* har utelämnats. Även om det har utelämnats förekommer ingen informationsförlust, eftersom det egentligen är upprepning av det föregående ordet *självklart*. Dessutom är det utelämnade inslaget svenskt, så mottagarna kan antas förstå det ändå.

- (33) L: *Självklart. Ja, alltid.* Jag gillar gå by the book.

(Självklart. Jag gillar att följa reglerna.)

I exempel (34) finns det en svensk kodväxling som är ett citat, *hur tycker du själv det gick*, och det har medtagits i översättningen som sådan. Implicitgörande förekommer i exemplet fyra gånger. *Og* (*'och'*) och *da* (*'då'*) är ord som har utelämnats men som inte

orsakar någon informationsförlust. Även *min svenske* som fungerar som attribut till ordet *lærare* ('*lärare*') har utelämnats, men lärarens svenskhet framkommer ur sammanhanget. Adjektivet (*og*) *fin* har också utelämnats, men enligt mig är det inte heller i detta fall fråga om någon informationsförlust, eftersom den verkar användas på ett synonymiskt och repetitivt sätt med ordet *vennlig* som har översatts på svenska som *snäll*.

- (34) V: *Og* jag kunne se på *min svenske* lærare *da* at hun ikke likte det, men hun var så vennlig *og fin* så hun sa: Hur tycker du själv det gick?

(Jag såg på läraren att hon inte gillade det, men hon var så snäll, så hon sa: Hur tycker du själv det gick?)

Ett likadant fall kan ses i exempel (35). Denna kodväxling som också är ett citat, "För det är svårt, eller hur? Det är svårt, eller hur, att va skådespelare, eller hur? Ja, det är det", har medtagits i textningen delvis – *eller hur* upprepas tre gånger i kodväxlingen, men två av dem har utelämnats, vilket antagligen har gjorts på grund av tids- och utrymmesbrist som gäller vid textning (Aulavuori-Rosvall 2018). Eftersom ingen informationsförlust förekommer utan det är fråga om sammanfattning av flera likadana uttryck är det fråga om implicitgörande. Utelämningen av kodväxlingens senare del *ja, det är det* är implicitgörande, eftersom kodväxlingen är svensk, och därför kan mottagarna av textningarna antas förstå meningen även om den inte nämns i textningen. Även ordet *altid* ('*alltid*') och meningen *at hun sku få meg at forstå* ('*att hon skulle få mig att förstå*') har utelämnats, och i dessa fall är det fråga om implicitgörande.

- (35) V: *Og* så sa hun, hun sku *altid* søke bekræftelse hos meg, *at hun sku få meg att forstå*, så hun sa: För det är svårt, eller hur? Det är svårt, eller hur, att va skådespelare, eller hur? Ja, det är det.

(Och hon ville ha bekräftelse av mig, så hon sa: "För det är svårt, eller hur? Det är svårt att vara skådespelare.")

Den svenska kodväxlingen i exempel (36) har medtagits i översättningen som sådan, och inga tillägg eller utelämnningar förekommer.

- (36) S: Du har härmat.

(Du har härmat...)

I exempel (37) finns det kodväxlingar till svenska, *det var lite roligt för vi ska, ska* och *ska snacka*, och dessa har medtagits i översättningen. Ordet *ska* har dock översatts som *kommer att* och uttrycket *ska snacka* som *ska prata*. Vad som har utelämnats är de norska orden *jo* ('ju') och *internasjonalt* ('internationellt'). Ordet *jo* orsakar ingen informationsförlust, så utelämnningen är implicitgörande. Adjektivet *internasjonalt* hänvisar till uttrycket *internasjonalt kjent* ('internationellt känd') och att det har utelämnats kan tolkas som informationsförlust och därmed som en semantisk utelämnning, eftersom det inte i översättningen kommer fram att personen i fråga är *internationellt* känd. Dock är det värt att notera att det också i detta fall är möjligt att förstå betydelsen ändå, eftersom det norska uttrycket liknar det svenska.

- (37) S: Vi skal... Det var lite roligt för vi ska litt senere i programmet så ska vi få en Esther Perel som *jo* är en *internasjonalt* kjent samlivsterapeut o vi ska snacka om... om å bråke med sin partner.

(Vi ska... Det var lite roligt för lite senere kommer Esther Perel som är en känd parterapeut och vi ska prata om att bråka med sin partner.)

I exempel (38) finns det en kodväxling till norska, *kan du fortelle meg*, och den har medtagits och översatts som *kan du berätta om det*. Även om ordet *meg* ('mig') har utelämnats och det i stället har ersatts i översättningen med *om det* tolkar jag det som implicitgörande, eftersom betydelsen är den samma i båda meningar. Den upprepade meningen *vad sa din bror* har också utelämnats, vilket har troligen inverkat av begränsningarna gällande tid och utrymme som gäller vid textning (Aulavuori-Rosvall 2018).

- (38) H: Men vad sa brorsan? Vad sa din bror? *Vad sa din bror?* Kan du fortelle meg?

(Men vad sa brorsan? Vad sa din bror? Kan du berätta om det?)

Den italienska och neapolitanska kodväxlingen i exempel (39) har medtagits i översättningen som sådana, och inga tillägg förekommer. Den enda utelämnningen är uteläm-

ningen av ordet *og* ('*och*') i början av sista meningen. Den orsakar dock ingen informationsförlust och kan kategoriseras därför som implicitgörande.

(39) D: På norge er det: "Det du gjør, gjør jeg."

(Om man tar det på norska betyder det: "Det du gör, gör jag.")

På vanlig italiensk er: "Quello che fai tu, lo faccio io."

(På vanlig italienska säger man "Quello che fai tu, lo faccio io.")

Og på napolitansk er: "Chello ca fa tu, facc'io."

(På neapolitanska säger man: "Chello ca fa tu, facc'io.")

Översättningar av metaspråk

Metaspråket i exempel (40) har medtagits i översättningen delvis. Ur Medes första replik har "Jag översätter... Jag tar som ett socialt ansvar" och frasen *så att säga* utelämnats. Utelämningen av meningen *jag tar som ett socialt ansvar*, den första *jag översätter...* och frasen *så att säga* kategoriserar jag som implicitgörande. Orsaken till detta är att källspråket och målspråket är samma, så dessa kommentarer kan förstås, även om de inte nämns i textningen.

Skavlans mening *det er jättefint att du er her* ('*det är jättefint att du är här*') i vilken kodväxlingen *jättefint* ingår har utelämnats och är en semantisk utelämning. Det är ändå värt att notera att meningen låter nästan exakt likadant på svenska och på norska och kan även tolkas vara "svorska", så man kan anta att mottagarna av textningarna förstår den även om den inte har medtagits i textningen. Nästa mening *jag försöker så gott som jag kan prata svenska* har medtagits i textningen annars, men *så gott som jag kan* har utelämnats. Detta tolkar jag som implicitgörande, eftersom översättningen *jag försöker prata svenska* innebär försöket att tala så gott som man kan, varför det semantiska innehållet finns med mellan raderna.

Ur Medes sista replik har *men du pratar så fint* utelämnats, och det är ett likadant fall som i första repliken – jag tolkar det som implicitgörande, eftersom källspråket och målspråket är samma.

- (40) M: *Jag översätter... Jag tar som ett socialt ansvar.* Jag översätter till *pöbeln, så att säga*, vad du säger.

(Jag översätter till ”pöbeln” vad du säger.)

S: *Det er jättefint att du er her.* Jag försöker *så gott som jag kan* prata svenska.

(Jag försöker prata svenska...)

M: *Men du pratar så fint.* Jag bekräftar dig.

(Jag bekräftar dig.)

I exempel (41) har metaspråket medtagits i översättningen, men det förekommer implicitgörande. I första repliken börjar Persbrandt fundera på ordet *besatthet* och börjar en mening men ändrar sedan tempuset och börjar på nytt. Dessa första ord *det bar iväg, men* har utelämnats i översättningen. Även *på något vis* ur meningen *det låter så negativt på något vis* har utelämnats. Ur Medes första kommentar har *ja, men* som hon börjar meningen med utelämnats. Medes fundering ”Nej, *besatthet...*” har inte medtagits, men man kan anta att tittarna förstår meningen ändå, eftersom det sägs på svenska.

- (41) P: *Det bar iväg, men* det har burits av, ehm, säger man *besatthet*? Det låter så negativt *på något vis*.

(Det har burits av... säger man *besatthet*? Det låter så negativt.)

M: *Ja, men* det behöver det inte vara.

(Det behöver det inte vara.)

P: Finns det annat ord?

(Finns det nåt annat ord?)

M: *Nej, besatthet...*

S: Vi lever med besatthet. (Vi nöjer oss med besatthet.)

I exempel (42) har metaspråket medtagits i översättningen. Det enda som har utelämnats i textningen är ordet *men* i slutet av Skavlands replik och faktiskt i slutet av Åkessons replik, och även om båda utelämnade inslagen har en funktion i meningen, kategoriserar jag dessa utelämnningar som implicitgörande, eftersom ingen egentlig informationsförlust förekommer.

(42) S: Förlåt min svensk. Jeg vet at man skal kunne snakke flytande svenska for å være svensk, *men*...

(Ursäkta min svenska. Jag vet att man ska kunna prata flytande svenska för att vara svensk.)

Å: Jag tycker att du är rätt duktig *faktiskt*.

(Jag tycker att du är rätt duktig.)

I exempel (43) har det norska ordet *ganske* utelämnats. Det är svårt att på ett säkert sätt avgöra vilken betydelse ordet har använts i, eftersom en vanlig norsk betydelse för ordet är '*helt, alldeles*', men det används även i den betydelse som liknar svenskans '*ganska*' (NAOB r.o. *ganske*). Eftersom *ganske* liknar så mycket svenskans *ganska* och jag antar att ordet har använts i den betydelsen kan ingen informationsförlust antas ske på grund av att ordet inte nämns i översättningen. Även två *ja* samt *för att* och *ju rätt* har utelämnats. Allt detta är implicitgörande som inte har någon inverkan på det semantiska innehållet. Utelämningen av den svenska upprepade kommentaren "Eller hur? Eller hur?" kan också tolkas som implicitgörande, eftersom den kan höras i avsnittet och därmed förstås även om den inte avges explicit i textningen. Hela det metaspråkliga samtalet kan alltså anses vara medtaget i översättningen.

(43) S: "Eller hur" brukes *ganske* mye.

("Eller hur" används ofta...)

V: Ja, eller hur, *ja, ja*.

(Ja, eller hur?)

L: *Eller hur? Eller hur?*

V: *För att det säger man ju rätt mycket, eller hur?*

(Det säger man mycket, eller hur?)

L: Ja.

(Ja.)

Den engelskspråkiga metaspråkliga kommentaren i exempel (44), "When I got into my teenage years, wanting to be a rebel, I said... Can I say fuck?" har översatts som "När jag blev tonåring och ville göra revolt, sa jag... Får jag säga helvete?". Annars är metaspråket översatt, men ordet *no* i slutet av repliken som jag också definierar som metaspråk har utelämnats. Det finns därför en liten semantisk skillnad mellan källtexten och översättningen, men å andra sidan kan de flesta av tittarna antas förstå betydelsen av detta engelska ord.

(44) G: When I got into my teenage years, wanting to be a rebel, I said... Can I say "fuck"? No...

(När jag blev tonåring och ville göra revolt, sa jag... Får jag säga "helvete"?)

I exempel (45) har metaspråket medtagits i textningen delvis. Utelämningarna handlar endast om implicitgörande. Ur Skavlans första replik har frasen *før det første* och ordet *jo* utelämnats. Dessutom har Hellenius fråga *ja, är det bara där?* och Skavlans svar *ja, faktisk* utelämnats. Av dessa kan Hellenius fråga ändå förstås, eftersom den sägs på svenska. Också Skavlans svar *ja, faktisk* har utelämnats och kan tolkas vara en semantisk utelämning, men det kan antas bli förstått även om det inte har översatts, eftersom det liknar svenskans uttryck (*'ja, faktiskt'*).

(45) S: Velkommen hit, *før det første*! Du er *jo* veldig i hetluften, som vi sier det i Sverige.

(Välkommen hit! Du är verkligen i hetluften, som vi säger i Sverige.)

S: Bare i Sverige sier vi det.

(Det är bara i Sverige man säger så.)

H: *Ja, är det bara där?*

S: *Ja, faktisk.*

[...]

S: *Står i stormen.*

Metaspråket i exempel (46) i vilket ett språkval kommenteras har medtagits i textningen helt. Det enda som har utelämnats är ordet *jo*, men eftersom det inte orsakar någon informationsförlust är det fråga om implicitgörande.

(46) S: Nå skal vi altså snakke norsk, og det kan du for du er *jo* halvnorsk.

(Nu ska vi alltså tala norska, och det kan du för du är halvnorsk.)

I exempel (47) förekommer det implicitgörande, och metaspråket är medtaget i översättningen. Utelämnning av ord som *ja* och *men* orsakar ingen informationsförlust. I näst sista repliken börjar Skavlan ställa en fråga men fortsätter sedan med en annan, så någon informationsförlust förekommer inte heller i detta fall, även om den första avbrutna frågan *men, er det* har utelämnats. Samma gäller *på italiensk og* som har utelämnats i slutet av Skavlans sista replik. Vad skillnaden som programledaren är intresserad av gäller (neapolitanska och italienska) framgår ut sammanhanget, så det är fråga om implicitgörande även i detta fall.

(47) D: Jeg måtte lære napolitansk.

(Jag fick lära mig neapolitanska.)

S: *Ja, men det som er, det som jo er italiensk?*

(Men det är ju italienska?)

[...]

D: *Men jeg måtte lære napolitansk dialekt.*

(Jag fick lära mig neapolitansk dialekt.)

S: *Men, er det... Kan vi høre forskjell på italiensk og?*

(Kan vi höra skillnad?)

D: Ja.

(Ja.)

3.5 Sammanfattning och jämförande av resultaten

I detta avsnitt sammanfattar jag resultaten i denna studie och jämför dem med resultaten i min kandidatavhandling *Tv-programmet Skavlan som en flerspråkig diskurs. Språkval, kodväxling och metaspråk* (Seppälä 2017) i den mån resultaten är jämförbara. Syftet med att jämföra resultaten är att få en bredare uppfattning av tv-programmet *Skavlan* som en flerspråkig diskurs. Först presenterar jag bakgrunden till min kandidatavhandling och sedan behandlar jag de olika aspekterna en åt gången och diskuterar likheter och skillnader mellan denna studie och min kandidatavhandling.

I min kandidatavhandling *Tv-programmet Skavlan som en flerspråkig diskurs. Språkval, kodväxling och metaspråk* (Seppälä 2017) studerade jag, såsom i denna studie, tv-programmet *Skavlan* som en flerspråkig diskurs. Jag koncentrerade mig på språkval, kodväxling, metaspråk och översättning. Forskningsfrågorna skiljer sig något från forskningsfrågorna i denna studie, och därför är resultaten inte helt jämförbara. I kandidatavhandlingen studerade jag vilka språk talas och hur länge, hur kodväxlingen sker, hurdana metaspråkliga kommentarer det förekommer samt hur dessa påverkar översättningen. Därtill diskuterade jag de möjliga orsakerna till kodväxlingarna och kategoriserade dem som situationella eller metaforiska.

Till skillnad från denna studie analyserade jag inte de möjliga faktorerna som påverkade språkvalen i min kandidatavhandling, men jag diskuterade dem i slutdiskussionen. Dessutom analyserade jag inte översättningarna med hjälp av Ingos (2007: 123) princip om semantiska särfall, utan använde mig av en enklare synvinkel genom att redogöra endast för hur exemplen var översatta och de språkliga fenomenen beaktade i textning-

arna. Metoden var kvalitativ och deskriptiv med kvantitativa inslag, såsom i denna studie. Som undersökningsmaterial använde jag tre avsnitt från säsong 17 som jag valde slumpmässigt och som publicerades på SVT Play på våren 2017. I denna studie har jag däremot använt ändamålsenligt urval, eftersom jag ville få fram ett så språkligt mångsidigt undersökningsmaterial som möjligt. Detta kan påverka jämförelsen av resultaten.

Språkval

När jag studerade språkval i denna studie märkte jag att svenska och norska talades i varje avsnitt och nästan lika mycket. I första två avsnitt talades norska mer än svenska, men i sista avsnitt talades dem lika mycket (34,5 procent). Engelska användes som basspråk i avsnitt 2 och 3, och i avsnitt 2 var dess andel högst (47,3 procent) av den totala taltiden. Också i avsnitt 3 var engelskans andel stor (31 procent), endast lite mindre än svenskans och norskans andelar (34,5 procent var). Det kom fram att språkvalen påverkades av likadana faktorer i varje avsnitt. Av Grosjeans (1982: 136) faktorer som påverkar språkval är *deltagare* och *situation* dem som kunde antas påverka alla språkval i varje avsnitt. Språkbehärskning, språklig preferens, talarens lingvistiska historia, social identitet, etnisk bakgrund, språkens status och aktivitet (tv-show) är delfaktorer som antagligen påverkade språkvalen. När det gällde avsnitt 2 och 3 i vilka engelskan var ett av basspråken ansåg jag att även omgivningens tryck kunde påverka, i och med att det till programmets koncept hör att använda vissa språk (Skavlan 2020b).

Även i de avsnitt som jag analyserade i min kandidatavhandling talades norska och svenska nästan lika mycket. Både i avsnitt 1 och 3 var svenskans och norskans andelar av den totala taltiden lika stora – 42 procent i avsnitt 1 och 38 procent i avsnitt 2. Engelska användes som basspråk i varje avsnitt och dess procentuella andel var genomsnittligt 21 procent. Danska talades inte heller i något av dessa avsnitt. Även om jag inte analyserade faktorerna som påverkade språkvalen konstaterade jag i slutdiskussionen att sådana faktorer kunde möjligtvis vara språklig behärskning, etnisk bakgrund, språkens status samt omgivning och dess tryck. Dessa faktorer var synliga även i denna studie. Till skillnad från denna studie inverkades språkvalen även en gång av samtalsämnet

som tillhör den tredje faktorn *topik: innehållet i samtalet* (Grosjean 1982: 136), då programledaren föreslog en deltagare att de kan prata engelska, eftersom det var hennes arbetspråk. (Seppälä 2017: 13f, 18–20, 22.) Denna situation presenteras i exempel (48).

- (48) S: Jeg vet at ditt arbeidsspråk er engelsk selv om du jobber, forsker på et mindre sykehus i Norge, så if you want we can take this in English. (Jag vet att ditt arbetspråk är engelska även om du forskar på ett norskt sjukhus. Så om du vill kan vi prata vidare på engelska.)

På grund av detta antog jag att samtalsämnen skulle påverka språkvalen också i denna studie, men så var det inte.

Kodväxling

I de avsnitt som jag använde som undersökningsmaterial i denna studie förekom det kodväxling från norska till svenska, från svenska till engelska och en gång från svenska till norska och från norska till italienska och neapolitanska. Största delen av kodväxlingarna var ord, såsom *bättre* i exempel (5), och meningar, såsom *I'm gonna figure you out* i exempel (9), men kodväxling förekom även i form av fraser, såsom *by the book* i exempel (11).

Det språkpar som kodväxling förekom tydligt mest mellan var norska–svenska. Största delen av kodväxlingarna var svenska ord som kodväxlaren, i flesta fall programledaren, verkade använda för att anpassa sitt språk enligt samtalspartners språk och på så sätt underlätta kommunikationen. Denna var också den enda orsaken som inte nämns i Grosjeans (1982: 152) modell men som jag ändå nämnde, eftersom jag ansåg att den förklarade en betydande del av kodväxlingarna. Den var till och med en faktor som påverkade kodväxlingarna i alla de fall i vilka kodväxling skedde mellan svenska och norska, förutom i de fall där det var fråga om att citera någon.

Andra orsaker till varför personerna kodväxlade var att de ville framhäva eller markera gruppidentitet, modifiera (betona eller förstärka) meddelandet och på så sätt färglägga tonen, fortsätta på det just använda språket eller citera någon. Därtill förekom kodväx-

ling två gånger på grund av att kodväxlaren ville fylla upp ett lingvistiskt behov, i exempel (11) och (19). Vad som är beaktansvärt är att även om det vanligaste språkparet var norska–svenska förekom kodväxling från svenska till norska endast en gång, i exempel (18), där Hellenius frågade på norska ”kan du fortelle meg?”. Då var orsaken ändå den samma som i de flesta kodväxlingarna från norska till svenska – att anpassa språket enligt samtalspartners språk. Intressant är även att det inte förekom några kodväxlingar från engelska till ett annat språk och att svenskan var basspråket i alla de fall där det förekom kodväxling till engelska.

I de avsnitt som jag analyserade i min kandidatavhandling kodväxlade personerna från norska till svenska och engelska och från svenska till engelska. I min kandidatavhandling presenterade jag dock inte samtliga kodväxlingar som jag upptäckte som skilda exempel, så det är inte möjligt att avgöra vilket var det vanligaste språkparet som kodväxling förekom i. Vad som ändå skiljer resultaten från resultaten i denna studie är att det förekom många kodväxlingar från norska till engelska. (Seppälä 2017: 15, 18f.) I exempel (49) kan man se en kodväxling (understruken) från svenska till engelska som gästen Sara Danius gjorde.

- (49) D: Och han var hur trevlig som helst. Han sa: ”We’re thrilled over here!”, alltså ”vi tycker att det är fantastiskt”. (Han var hur trevlig som helst och sa att det var fantastisk.)

I situationen är det fråga om att citera någon. Till engelskan kodväxlades det även för att fylla upp ett lingvistiskt behov och att modifiera meddelandet. Exempelvis betonade en gäst sitt meddelade med att säga *literally* (’bokstavligen’) i slutet av en norsk mening. Ett liknande exempel av en engelsk kodväxling är frasen *piece of cake* som en gäst sade då han svarade programledarens fråga om huruvida det har varit lätt hela vägen (ibid. 15, 20). Behovet av att anpassa språkvalet enligt samtalspartners språk verkade ha en central roll även i min kandidatavhandling. I exempel (50) kan man se en kodväxling från norska till svenska, då gästen Märtha Louise berättade hur hon inte kunde sluta att skratta i en situation. Hon kodväxlade och översatte ordet *le* till svenska ordet *skratta*. (ibid. 19.) Detta kunde hjälpa tittarna att förstå talet, eftersom ordet *le* har olika betydelser i svenskan och norskan (Finsk lommeordbok r.o. *le*).

- (50) M: Jeg kunne ikke slutte og le. Skratta. Og det var nok fordi at jeg er en person som ler ganske mye. (Nej. Det beror nog på att jag brukar skratta rätt mycket.)

Enligt min mening är det i detta exempel fråga om att talaren ville anpassa sitt språk enligt samtalspartners språk. Samtalspartnern kan i detta fall anses vara utöver programledaren den svenska publiken. Ett intressant exempel på språklig ackommodering är även det norska ordet *misbrukte* ('*missbrukade*') som en gäst använde mitt i annars svenskt tal. (Seppälä 2017: 18.) Om detta är en kodväxling eller inte är inte entydigt.

Metaspråk

Metaspråkliga kommentarer förekom i varje avsnitt som jag analyserade i denna studie. Jag kategoriserade alla metaspråkliga kommentarer som metaspråk 2, men i ett samtal i exempel (27) förekom det både metaspråk 1 och metaspråk 2, då personerna först talade om utomspråkliga faktorer, närmare sagt om språkinläring, och sedan om språkets egenskaper, det vill säga om skillnader mellan italienska och neapolitanska. Andra teman som nämndes i samtalen var språkbruk, användning av ord och uttryck samt värderingar och attityder. Språkvalen kommenterades endast en gång, i exempel (26), vilket är överraskande med tanke på hur språkligt mångsidiga avsnitten var och med tanke på resultaten i min kandidatavhandling, enligt vilka språkvalen kommenterades två gånger i ett avsnitt. I exempel (51) kan man se på vilket sätt språkval kommenterades i den ena situationen (ibid. 14).

- (51) S: You, you... Jeg kommer at snakke norsk med deg. (Nu talar jag norska med dig.)

Metaspråk var en central företeelse i det första avsnittet i min kandidatavhandling – nästan alla gäster talade om språk. Språket var ett samtalsämne till exempel då när några gäster berättade om sina språkliga identiteter efter att programledaren hade frågat om dem (ibid. 16f). I flesta fall var det fråga om metaspråk 2, men jag analyserade inte alla kommentarer som skilda exempel, så resultaten är inte helt jämförbara för denna del. I exempel (52) kan man se en metaspråklig kommentar som programledaren sade då han

presenterade en av gästerna (Seppälä 2017: 17). Detta metaspråk förekommer dock egentligen inte i *samtalen* som jag har varit intresserad av i denna studie.

- (52) S: Karpe Diem, de henter teksten til låten de framfør før oss i kveld fra avisenes mørkeste kommentarfelt, så det kan bli litt heftig språkbruk i studion i kveld. (Karpe Diem hämtar texten till kvällens låt från tidningarnas kommentarsfält så vi varnar för grovt språk.)

Det fanns inga metaspråkliga kommentarer i de två andra avsnitten, och därför var min slutsats att mängden av metaspråket i tv-programmet varierar mycket (ibid. 23). Mängden av metaspråket verkade bero på gästerna och deras expertisområden samt på samtalsämnen.

Översättningar

När jag studerade tillägg och utelämnningar i textningarna i denna studie kom det fram att alla engelska kodväxlingar var översatta till svenska. För den delen framträder flerspråkighet således på ett annat sätt för dem som förstår replikerna utan textningar och för dem som behöver textningarna för att förstå, eftersom engelska kodväxlingar inte är medtagna som sådana utan är översatta till svenska. Nästan alla andra kodväxlingar var medtagna i översättningarna, men till exempel *jättefint* som ingick i den semantiska utelämningen i exempel (40) och några andra svenska kodväxlingar hade utelämnats. Även den norska kodväxlingen i exempel (38) var översatt till svenska. Således var alla icke-svenska kodväxlingar översatta till svenska, förutom kodväxlingarna till italienska och neapolitanska i exempel (39). Översättningarna innehöll alltså bara två egentliga kodväxlingar. Detta kan tolkas som en skillnad i hur flerspråkigheten (i form av kodväxling) framträder för tittarna.

I denna studie var metaspråket i samtliga fall medtaget i översättningarna. I några fall hade delar av det metaspråkliga samtalet utelämnats, men utelämningarna var sådana som inte orsakade skillnader i hur metaspråket framträder för dem som förstår talet och för dem som följer textningarna.

Den största delen av utelämningarna var implicita, men jag upptäckte semantiska utelämningar i fyra av exemplen. Det semantiska innehållet fanns inte helt med i översättningen av exempel (37), där adjektivet *internasjonalt* i den norska frasen *internasjonalt kjent* hade utelämnats. Det är ändå värt att notera att det norska uttrycket liknar det svenska uttrycket (*'internationellt känt'*). Samma gäller översättningen av exempel (40), där den ”svorska” meningen *det er jättefint att du er her* hade utelämnats, och exempel (45), där det norska uttrycket *ja, faktisk* hade utelämnats. I exempel (44) hade det engelska ordet *no* utelämnats, men man kan ändå anta att största delen av tittarna förstår ordet även om det inte explicit nämns i textningen.

I några fall, såsom i exempel (31), där *det måste finnas nånting i dig* hade utelämnats, skulle utelämningarna annars kunnat kategoriseras som semantiska utelämningar, men eftersom källspråket och målspråket var samma valde jag att kategorisera dem som implicitgörande. Implicita utelämningar var bland annat talspråkliga uttryck och utfyllnadsord, såsom *så att säga* och *då* i exempel (40), partiklar, såsom *og* och *men* i exempel (47), och upprepningar, såsom *jag ska, jag ska* i exempel (31) eller *vad sa din bror* i exempel (38). Dessa kan förklaras av tids- och utrymmesbrist som gäller vid textning, och de skulle vara onödiga att översätta. Alla tillägg var explicita, och i ett exempel (29) var tilläggen pluraländelser som singulara ord hade fått. Inga semantiska tillägg förekom.

Liksom i denna studie var kodväxlingarna i min kandidatavhandling översatta, såsom i exempel (49). I det fallet översatte dock kodväxlaren även själv det som hon sade. Samma gäller exempel (50). Även den engelska kodväxlingen *literally* hade medtagits i översättningen och översatts som *bokstavligen*. Frasen *piece of cake* hade däremot inte översatts eller medtagits i textningen. (Seppälä 2017: 15, 19f.)

Metaspråket hade medtagits i textningarna i nästan alla fall. Det enda fallet där det metaspråkliga samtalet inte helt hade medtagits var ett fall där regler som ”vänstern” har diskuterades på ett humoristiskt sätt. En av gästerna talade om hur man inte får vara heteronormativ och kommenterade användningen av pronomenet *hen*. Detta hade översatts som *du får inte vara heteronormativ*, och den andra delen av kommentaren hade

utelämnats. (Seppälä 2017: 16.) Det är ändå värt att notera att såsom i en stor del av tidigare exempel var källspråket och målspråket även i detta fall samma, så hur betydande en sådan här utelämning är med tanke på förståelsen är inte entydigt.

4 SLUTDISKUSSION

Syftet med denna avhandling pro gradu var att deskriptivt, kvalitativt och delvis kvantitativt studera tv-programmet *Skavlan* som en flerspråkig diskurs. Jag studerade hurdana språkval det görs och varför, hurdana kodväxlingar det förekommer och varför samt hurdana metaspråkliga kommentarer det förekommer i samtalen och i deras översättningar i säsong 20 av tv-programmet. För att grundligt kunna ta reda på hur fenomenen är beaktade i översättningarna studerade jag även hurdana tillägg och utelämnningar det förekommer i de svenskspråkiga textningarna. Detta gjorde jag eftersom jag ville ta reda på om den flerspråkiga diskursen framträder på samma sätt för de tittare som förstår programmet utan textningar och för de tittare vars förståelse är beroende av textningen. Dessutom jämförde jag resultaten med resultaten i min kandidatavhandling i den mån de var jämförbara.

Den teoretiska referensramen bestod av tre huvuddelar: interskandinavisk kommunikation, de språkliga fenomenen språkval, kodväxling och metaspråk samt översättning. Undersökningsmaterialet bestod av tre avsnitt från säsong 20 av tv-programmet som jag valde ändamålsenligt, eftersom jag strävade efter ett så språkligt mångsidigt material som möjligt. Metoden som jag tillämpade var deskriptiv och kvalitativ med kvantitativa och komparativa inslag. Den använde jag för att kunna beskriva förekomsten av de språkliga företeelserna och faktorerna som påverkade förekomsten, men även kvantitativt redogöra för hur länge språken talas och komparativt redogöra för likheter och skillnader mellan aktuella resultat och det som jag fick fram i min kandidatavhandling. Jag tycker att undersökningsmaterialet var tillräckligt omfattande och att metoden passade undersökningens syfte.

Gällande språkval visar resultaten att svenska, norska och engelska talades i varje avsnitt och att användningen av språken varierade något men att inget av språken hade en tydlig särställning. Norska talades något mera än svenska i de två första avsnitten, men i det tredje avsnittet talades dem lika mycket. Engelskans andelar varierade en del. Det talades inte i avsnitt 1, men i avsnitt 2 var engelskans andel den största (47,3 procent) av alla språkens tidsmässiga andelar. I avsnitt 3 var dess andel (31 procent) en aning

mindre än svenskans och norskans lika stora andelar (34,5 procent). I det undersökningsmaterial som jag analyserade i min kandidatavhandling talades engelska i samtliga avsnitt. Norska och svenska användes lika mycket även i två av de tre avsnitt som jag analyserade i min kandidatavhandling. Vad som kan påverka reliabiliteten av dessa resultat är att personerna ibland talade på varandra, höll pauser, skrattade osv., vilket försvårade definitionen av de olika talarturerna.

Språkvalen påverkades av likadana faktorer i varje avsnitt. Av Grosjeans (1982: 136) faktorer som påverkar språkvalen var *deltagare* och *situation* de tydligaste faktorerna – de var representerade i varje avsnitt på något sätt. Delfaktorer som enligt min studie påverkade språkvalen var språkbehärskning, språklig preferens, talarens lingvistiska historia, sociala identitet och etniska bakgrund samt språkens status och aktivitet. Med tanke på programmets trespråkiga koncept är även omgivningens tryck någonting som kunde i någon mån tänkas påverka språkvalen (Skavlan 2020b). Ett språkval i min kandidatavhandling påverkades därtill av samtalsämnet, då den annars norsktalande gästen hade engelska som sitt arbetspråk och ändrade därför till engelska när hennes arbete diskuterades. Jag var tvungen att i hög grad basera min analys av faktorerna på antaganden, och eftersom det var fråga om en liknande situation i varje avsnitt och det inte var möjligt att intervjua personerna eller på ett pålitligt sätt ta reda på deras modersmål eller språkliga bakgrund var faktorerna som påverkade språkvalen mycket likadana. Resultaten ger ändå en inblick i språkvalen och i faktorer som kan påverka dem.

I avsnitten upptäckte jag flera kodväxlingar från norska till svenska och en kodväxling från svenska till norska. Därtill kodväxlades det några gånger från svenska till engelska och en gång från norska till italienska och neapolitanska. Kodväxling förekom mest i språkparet norska–svenska, men inga kodväxlingar från norska till engelska eller från engelska till ett annat språk förekom. Även kodväxlingar från norska till engelska förekom ändå i de avsnitt som jag analyserade i min kandidatavhandling, så kodväxlingsspråken verkar variera en del. Kodväxlingarna var huvudsakligen ord och meningar, men även fraser. Största delen av kodväxlingarna var svenska ord som kodväxlaren, oftast programledaren, verkade använda för att anpassa sitt språk efter samtalspartnerns språk och på så sätt underlätta kommunikationen. Denna orsak kunde förklara kodväx-

lingarna i alla svensk-norska fall, förutom i de fall där kodväxlaren ville citera någon. Att språklig anpassning förklarade flera kodväxlingar är ett centralt resultat som kan bekräftas med hjälp av tidigare studier. Till exempel Femtegjeld (2014: 96) konstaterade i sin studie att det är en faktor som ofta ansetts förklara programledarens kodväxling men att användning av denna som den enda grunden ger en förenklad bild av kodväxlingen. Nämnvärt är också att språklig anpassning var en motivering till Nordens språkpris som programledaren tilldelades år 2010 (Foreningen Norden 2020).

Anpassningen var ändå inte den enda orsaken, och programledarens kodväxlingar var inte heller de enda kodväxlingarna som jag studerade, utan jag beaktade även gästernas kodväxlingar. Resultaten visar att kodväxling förekom även för att framhäva eller markera gruppidentitet, som dock enligt mig har att göra med anpassningen, modifiera meddelandet och på så sätt färglägga tonen, samt för att fortsätta på det just använda språket. Genom att stödjade mig på Grosjeans (1982: 152) syn på orsaker till varför en person kodväxlar kunde jag kategorisera alla kodväxlingar och orsaker till dem på ett konsekvent sätt och undvika att studera kodväxling ur ett förenklat perspektiv, enligt vilket den endast används för språklig anpassning.

Det är också värt att notera att jag troligen inte upptäckte alla kodväxlingar från norska till svenska, eftersom det var svårt att dra en gräns mellan svenska, norska och ”svorska” inslag och mellan kodväxling och annan sorts anpassning (se till exempel analysen av orden *bråke* och *misbrukte*), bland annat på grund av det liknande ljudsystemet som språken har (Delsing & Åkesson 2005: 4f). Exempelvis orsakade ord som *her* ('här'), *hende* ('hända'), *lærare* ('lärare') och *ganske* ('ganska') sådana problem. I vissa fall var det även svårt att höra vad deltagarna sade. Som man kan se handlar skillnaderna mellan svenska och norska ord ofta om enstaka bokstäver, och att ange citat på ett exakt sätt var därför en utmaning. Å andra sidan är ljudsystemet just det som enligt Delsing och Åkesson (2005: 5) hjälper svenskar och norrmän att förstå varandra, och användning av samnordiska ord i interskandinaviska situationer rekommenderas till och med av Nordiska ministerrådet (Grünbaum & Reuter 2013: 10).

Metaspråkliga kommentarer förekom i varje avsnitt i denna studie. Jag klassificerade metaspråkliga kommentarer som metaspråk 2, men metaspråk 1 förekom i ett exempel vid sidan av metaspråk 2. Teman som behandlades eller nämndes på något sätt var således främst utomspråkliga, såsom språkbruk, språkinlärning, värderingar och attityder. Även språkvalen kommenterades en gång. Enligt min kandidatavhandling varierade förekomsten av metaspråket mycket – jag upptäckte flera metaspråkliga kommentarer i det första avsnittet, men inga i de två andra. Att hitta relevant litteratur eller tidigare undersökningar som skulle ha anknytning till metaspråket i en flerspråkig kontext var inte lätt, så för den delen blev min studie ganska ytlig. Prestons (1998: 75–86) indelning till metaspråk 1 och metaspråk 2 är ett sätt att kategorisera och definiera metaspråket, men det skulle i en motsvarande studie kunna diskuteras även utan en sådan kategorisering. Mina resultat visar ändå att metaspråket är ett synligt fenomen i programmet och ger en inblick i hur språken talas om.

När jag beaktade översättningarna med hjälp av Ingos (2007: 123f) princip om tillägg och utelämnningar kom det fram att alla engelska kodväxlingar var översatta till svenska. För den delen framträder den flerspråkiga diskursen således på ett annat sätt för dem som förstår innehållet av programmet utan textningar och för dem som behöver textningar för att förstå. Nästan alla kodväxlingar var medtagna och alla som var medtagna var översatta till svenska, förutom kodväxlingarna till italienska och neapolitanska. Därmed innehöll översättningarna endast två kodväxlingar, så även detta är en skillnad i hur kodväxling framträder för de olika publiktyperna, eftersom programmet inte framträder som lika språkligt mångsidigt för dem vars förståelse beror på textningar.

Metaspråket kunde anses vara medtaget i textningarna i samtliga fall i denna studie. Utelämningarna var främst implicita, men i några fall motsvarade det semantiska innehållet av talet inte målspråket, det vill säga textningen. Dock var en betydande del av textningen inomspråklig textning (se till exempel Holopainen 2015: 78f). Man kan konstatera att textning har en central roll i en talkshow där talet är i fokus och eftersom bilden och ljudet har en mindre roll än till exempel i en dramaserie. Å andra sidan behöver inte allting översättas, speciellt då det är fråga om ett talspråkligt tv-program där talspråkliga uttryck vanligtvis förekommer. Det var också det som verkade påverka ute-

lämningsprincipen: flesta av utelämningarna var talspråkliga uttryck och utfyllnadsord som kunde förklaras av tids- och utrymmesbrist som gäller vid textning (Aulavuori-Rosvall 2018). Därtill kunde utelämningar, både implicita och semantiska, i allra flesta fall förklaras med likheter mellan svenska och norska, så om någon informationsförlust verkligen förekom ens i de få fall som jag kategoriserade som semantiska utelämningar är inte entydigt. För att få en mer övergripande uppfattning av översättningarna kunde man använda ett bredare urval av olika semantiska särfall (se Ingo 2007: 123f) och göra en semantisk analys.

Eftersom jag i denna studie hade möjlighet att fokusera på en liten del av avsnitten kan man inte direkt dra slutsatser som skulle gälla hela tv-programmet *Skavlan*. För att öka generaliserbarheten vore det nyttigt att studera ett större urval av avsnitt. Tack vare att jag kunde jämföra resultaten med min kandidatavhandling fick jag ändå en relativt omfattande uppfattning av programmet. Resultaten ger därmed en inblick i tv-programmet som en flerspråkig diskurs genom att visa hurdana språkval görs och varför, hurdana kodväxlingar förekommer och varför samt på vilket sätt språk diskuteras i en flerspråkig kontext. Det är inte heller möjligt att generalisera resultaten för hela interskandinaviska språkgemenskapen, även om vissa inslag i resultaten är i linje med bland annat Børestams (1994: 189) studie gällande till exempel normmännens benägenhet att anpassa sitt språk efter samtalspartnern. Det är också värt att notera att samtalen i en talkshow inte kan jämföras med den vardagliga interskandinaviska kommunikationen, eftersom den underhållande karaktären av talkshown orsakar vissa begränsningar för deltagarnas kommunikation och beteende. Detta konstaterades även i Romells (2017: 7) studie. En stor mängd av förståelseproblem skulle kunna inverka på hur underhållande publiken anser att programmet är, medan det i den vardagliga kommunikationen finns mer utrymme för språkliga brister.

Att jag studerade *Skavlan* ur flera olika perspektiv var både en utmaning och en fördel. Å ena sidan orsakade det att forskningsfrågorna och analysen var svåra att begränsa, då syftet ändå var att analysera materialet tillräckligt ingående. Till exempel Femtegjeld (2014) analyserade programmet ur kodväxlingsperspektivet, och jag anser att genom att koncentrera sig på ett perspektiv istället för flera olika har man en bättre möjlighet att på

ett ingående sätt analysera undersökningsobjektet. Å andra sidan kunde jag med hjälp av flera olika perspektiv och en mångsidig frågeställning beakta den flerspråkiga diskursen som en helhet och få en inblick i hur flerspråkighet framträder i ett interskandinaviskt sammanhang.

Tv-programmet *Skavlan* är ett intressant undersökningsobjekt på grund av dess unika språkliga bakgrund. Något man skulle kunna studera vidare är exempelvis på vilket sätt deltagarna löser problem i grannspråksförståelsen och på vilket sätt engelskan samspelar med de skandinaviska språken. Genom att studera *Skavlan* kan man få en uppfattning om hur flerspråkig kommunikation fungerar samt öka kunnandet och medvetenheten om flerspråkighet, vars betydelse blir allt mer större i den omgivande världen.

UNDERSÖKNINGSMATERIAL

Jakso 1: Mikael Persbrandt ja Petra Mede Moliéren Luulosairaassa. Skavlan. Fredrik Skavlan. Monkberry. Yle Arenan, (14.9.2018).

Jakso 5: Dj-legenda David Guetta on tehtaillut hittejä jo 15 vuoden ajan. Skavlan. Fredrik Skavlan. Monkberry. Yle Arenan, (12.10.2018).

Jakso 12: Kodittomuus: Christoffer eli kadulla 36 päivää, Thomas on elänyt kadulla kymmenen vuotta. Skavlan. Fredrik Skavlan. Monkberry. Yle Arenan, (30.11.2018).

KÄLLOR

- Arvidsson, Karin (2012). *Talar Norden med kluven tunga? Drottningen, ministern och alla vi andra om den nordiska språkgemenskapen* [online]. Köpenhamn: Nordiska ministerrådet. [Citerat 21.12.2018]. Tillgänglig: <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:702611/FULLTEXT01.pdf>
- Aulavuori-Rosvall, Katja (2018). *Näin av-käännös syntyy* [online]. [Citerat 21.12.2018]. Tillgänglig: https://www.av-kaantajat.fi/katsojalle/nain_av-kaannos_syntyy/
- Berglund, Raija (2008). *Ett barns interaktion på två språk. En studie i språkval och kodväxling*. Vasa: Vasa universitet.
- Blom, Jan Petter & John J. Gumperz (1972). Social meaning in linguistic structure: Code-switching in Norway. I: John J. Gumperz & Dell Hymes. *Directions in sociolinguistics* (red.). New York: Holt, Rinehart & Winston. 407–434.
- Börestam, Ulla (1994). *Skandinaver samtalar. Språkliga och interaktionella strategier i samtal mellan danskar, norrmän och svenskar* [online]. Uppsala: Uppsala universitet. [Citerat 8.12.2020]. Tillgänglig: <https://uu.divaportal.org/smash/get/diva2:693591/FULLTEXT01.pdf>
- Delsing, Lars-Olof & Katarin Lundin Åkesson (2005). *Håller språket ihop Norden? En forskningsrapport om ungdomars förståelse av danska, svenska och norska* [online]. Köpenhamn: TemaNord. [Citerat 21.12.2018]. Tillgänglig: <https://lup.lub.lu.se/search/ws/files/5905032/625654.pdf>
- Einarsson, Jan (2009). *Språksociologi*. 2:a upplagan. Lund: Studentlitteratur AB.
- Femtegjeld, Silje Marie (2014). *Språkliga strategier i Skavlan*. [online]. Universitet i Oslo. [Citerat 8.12.2020]. Tillgänglig: https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/42506/SFemtegjeld_Master.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Finlands grundlag (731/1999) [online]. [Citerat 26.1.2020]. Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Finsk lommeordbok (2008). Farbrege, Turid & Kämäräinen, Aili. 2008 2:a upplagan. Oslo: Kunnskapsforlaget.
- Foreningen Norden (2020). *Nordens språkpris til Fredrik Skavlan* [online]. [Citerat: 23.8.2020]. Tillgänglig: <https://www.norden.no/aktiviteter/nordens-sprakpris-2010-til-skavlan>
- Grosjean, Francois (1982). *Life with Two Languages. An Introduction to Bilingualism*. 11:e upplagan. Cambridge: Harvard University.

- Gröhnbaum, Catharina & Mikael Reuter (2013). *Att förstå varandra i Norden – att förstå varandra i nordiskt samarbete*. 4:e upplagan. Helsingfors: Joutsen Median Painotalo Oy.
- Gumperz, John J. (1982). *Discourse strategies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Heikkilä, Tarja (2014). *Tilastollinen tutkimus* [online]. Helsinki: Edita Publishing Oy. [Citerat 21.12.2018]. Tillgänglig: <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>
- Holopainen, Tiina (2015). Audiovisuaalisen kääntämisen asiantuntijuus. Nuoren alan kasvukipuja. I: Sirkku Aaltonen, Kristiina Abdallah & Nestori Siponkoski (red.). *Käännetyt maailmat. Johdatus käänösviestintään*. Helsingfors: Gaudeamus. 77–95.
- House, Juliane & Jochen Rehbein (2004). *Multilingual Communication*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Hyltenstam, Kenneth & Christopher Stroud (1991). *Språkbyte och språkbevarande. Om samiskan och andra minoritetsspråk*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Håkansson, Gisela & Catrin Norrby (2015). *Introduktion till sociolingvistik*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Ingo, Rune (2007). *Konsten att översätta*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Ingo, Rune (1990). *Lähtökielestä kohdekieleen. Johdatusta käänöstieteeseen*. Juva: WSOY.
- Jyväskylän yliopisto (2015). *Menetelmäpolkuja humanisteille. Menetelmäpolku* [online]. [Citerat 21.12.2018]. Tillgänglig: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku>
- Kajaanin ammattikorkeakoulu (2017). *Opinnäytetyöpakki. Kuvaileva tutkimus* [online]. [Citerat 21.12.2018]. Tillgänglig: <http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Tutkimustyytit/Kuvaileva>
- MOT Pro Ruotsi (2020). Kielikone Oy. [Citerat 18.9.2020]. Begränsad tillgänglighet för Vasa universitets studerande.
- Kovács, Magdolna (2009). Koodinvaihto ja kieliooppi. I: Jyrki Kalliokoski, Lari Kotilainen & Päivi Pahta (red.). *Kielet kohtaavat*. Helsingfors: Suomen kirjallisuuden seura. 24–49.

- Ledin, Per (2001). *Genrebegreppet. En forskningöversikt* [online]. Lund: Studentlitteratur AB & författaren. [Citerat 21.12.2018]. Tillgänglig: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:679560/FULLTEXT01.pdf>
- Mielikäinen, Aila & Marjatta Palander (2014). *Miten suomalaiset puhuvat murteista? Kansanlingvistinen tutkimus metakielestä*. Helsingfors: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- NAOB = Tor Guttu m.fl. (red.): *Det Norske Akademis ordbok* (2020). Oslo: Det Norske Akademi for Språk og Litteratur. [Citerat 22.11.2020]. Tillgänglig: <https://www.naob.no/>
- Nationalencyklopedi (2020). *Germanska språk*. [Citerat: 14.11.2020]. Tillgänglig: <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/germanska-språk>
- Park, Hyeon-Sook (1996). *Två analysmodeller för kodväxling. En jämförande kritisk diskussion*. Uppsala: Uppsala universitet.
- Park, Hyeon-Sook (2013). Kodväxling som grammatiskt fenomen – exemplet svenskakoreanska. I: Kenneth Hyltenstam & Inger Lindberg (red.). *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. 2:a upplagan. Lund: Studentlitteratur. 281–309.
- Pellonperä, Aino (2018). Av-kääntäjien laajentuva työnkuva [online]. [Citerat 21.12.2018]. Tillgänglig: https://www.av-kaantajat.fi/katsojalle/av-kaantajien_laajentuva_tyonkuv/
- Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne (2009). *Kurssi kohti diskurssia*. Tammerfors: Vas-tapaino.
- Preston, Dennis R. (1998). Folk metalanguage. I: Nikolas Coupland, Adam Jarowski & Dariusz Galasiński (red.). *Metalanguage. Social and Ideological Perspectives*. Berlin: Mouton de Gruyter. 75–101.
- Romell, Julia (2017). *Snakke mellan språkene. En undersökning av interskandinavisk kommunikation*. [online]. Göteborgs universitet. [Citerat 8.12.2020]. Tillgänglig: https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/55103/1/gupea_2077_55103_1.pdf
- Seppälä, Milla (2017). *Tv-programmet Skavlan som en flerspråkig diskurs. Språkval, kodväxling och metaspråk*. Opublicerad kandidatavhandling i svenska språket. Vasa universitet.
- Skavlan (2020a). *About Skavlan* [online]. [Citerat 23.8.2020]. Tillgänglig: <https://skavlan.com/en/about-skavlan1>
- Skavlan (2020b). *About* [online]. [Citerat 23.8.2020]. Tillgänglig: <https://www.youtube.com/c/SkavlanTV/about>

- Sydsvenskan (2016). *Tv-toppen: "Skavlan" lockade mest* [online]. [Citerat 21.10.2018].
Tillgänglig: <http://www.sydsvenskan.se/2016-09-12/tv-toppen-skavlan-lockade-flest>
- Vertanen, Esko (2007). Ruututeksti tiedon ja tunteiden tulkkina. I: Riitta Oittinen & Pirjo Mäkinen (red.). *Alussa oli käänös*. Tammerfors: Tampere University Press. 131–153.